

86GA07621

Nasjonalbiblioteket

N.S.
2610

Jostedals-Rypen.

Historisk-romantisk Fortælling

fra den forte Døds Tid.

af

Son Flatabe.

Kristiania.

P. Omtvedts Forlag.

Pris Kr. 0,50.

Første Kapitel.

Indledning

— Uj, denne Hede, iusked han, en Student fra Sogn, — han kom ind til mig en varm Julidag og kasted sig ned paa en Stol—anvustien og svedende. Holder denne Varme sig længe maaledes, faar vi vel baade Pest og anden Sygdom . . . Hvad gjør du der?

— Jeg grunder over Balget af en ny Fortælling. Har du kanske et nyt Emne at foreslaa mig?

— Hm -- det er da ikke saa ligetil, ved du . . . Lad gaa, du kan skrive om Pesten, som jeg netop talte om her.

— Hvad mener du med det? Her er da ingen Pest kommen hertil.

-- Nei; men du har vel set, at vor gamle uhyggelige Drabsmand, Svartedauen, herjer i Indien og China, og saa kunde den vel finde Veien til Norge nu saavel som i gammel Tid.

— Men jeg bryr mig ikke om indiske og kinesiske Forhold —

— Vent lidt, — jeg har noget at fortælle fra Svartedauens Tid; Jostedals-Rypen kjender du kanske lidt til fra Lunder Sagens norske Folkeisagn.

— Ja, har du kanske mere at fortælle om hende?

— En hel Del, Gut, fra selve min Bedstemor.

Og Studenten fortalte en længere Historie om den sorte Døds Herjinger i Sogn og særlig i Jostedalen, hvor Bygdefolket skulde være aldeles bortrevet af den forfærdelige Sot med Undtagelse af en eneste ung Kvinde, som sidenestefter blev kaldt Jostedals-Rypen, fordi hun under de mærkeligste Omstændigheder blev funden i Sneen og bragt hjem til gode Mennesker.

Andet Kapitel.

Styrt Stræppekrammer.

Det led ud mod Vinteren 1349, hin frygtelige Vinter, som siden er blit kaldt Mandaudevinteren, da den store Mannabaud herjed hele Norge og satte hele Landet voldsomt tilbage for lange Tider.

Der var tændt i et Talslys, som brændte i Messingskeftagen, der var sat paa Langbordenden nærved Høisædet; Ilden brændte lystig paa Aaren, som stod midt i Stuen, og Røgen hvirvlede livlig op gennem Bjøren i Mønet. Kvinder jaded og spandt, medens Husmoderen stod ved Aaren og passede en stor Suppegryde.

Da kom Manden paa Gaarden, Olaf Berge, ind i Stuen, bærende med sig en stor Bedstok, som han sætter fra sig mod Mønsaalen.

— Du blev længe ude i Kveld, Olaf, sa hans Hustru, en tretiaarig, kraftig Kvinde, med friske, skønne Træk.

— Ja, her i Jostedalen maa en nytte Tiden, hvis

en vil slaa sig igjennem og leve. Jeg har lagt sammen Ved nu, saa vi ikke skal komme til at fryse i Vinter, saa kolbt her end er. Bygden er afides og ligger høit tilfjelds, og den svære Snebræen, som ligger lige ind paa os, gjør det koldere og vanskeligere at leve her, end det ellers vilde være.

— Ja, den Jostedalsbræen! Var vi bare fribt den, saa vilde det være bedre at bo her, svarte Hustruen.

— Hvor er Smaagutterne?

— De er ude i Staaalen og bugaer sig Emner til Djer og Steer.

— Og J har ikke hørt noget til han Sturf, Stræppekrammeren, om han er kommen tilbaae fra Bergen?

— Nei; men en Færdesmand fortalte os idag, da du, Olaf, var ude i Skogen, at der skulde være bli liggende flere unge nede i Luster, og Folk var rædde for, at det var selve Svarteotten. En Mand, som hadde været paa Kjøbjærd til Bergen, skulde ha ført den søle Sot med sig, og han ligger nu selv ing.

— Na — aa — saa kommer den vel hid ogjaa snart. Den Sotten dræber for Fode, der den først har faat Tag.

— Da maatte det vel være bedst at fly for den, sa en af Gjenterne, som jaded og spandt.

Hun kunde være 16—17 Aar gammel, hadde en frisk, hvid Hud, et fyldigt Haar og en fin, rank Figur.

Det var Olaf Berges Datter, Aaja.

Far hendes svarte ikke straks paa hendes Ytring om at fly for Sotten, — han tænkte over den. Men Mor hendes svarte hvar:

— Ved du da ikke, Aaja, at det ikke nytter at fly for nogen Sot? Alene den, som Herren vil vare, er uden al Fare.

— Det er ikke godt at vide, hvem af eder har
Aet i dette, indskjød Olaf nu; en faar ikke styrte sig selv
Koren, naar en skal vente Herrens Varetægt.

— Nei, nei, svarer hans Guliru; men hvad nytter
nei at sly? Mange har gjort det, men Svartebauen
har naad dem ligefuldt, og den, som først har faat den,
slynger ogsaa med.

— Na, jeg er saa ræd, bare jeg tænker paa den,
sa Aaja. Kommer den hertil, tarer jeg tilstogs.

— Men om Far din eller Mor din eller nogen
af dine Søstend sit Sotten, — hadde du da Hjerte til
at gaa fra dem, naar de var i en saadan Tilstand?

— Na — nei da; men jeg tror, jeg ikke blev mig
selv mægtig længere, naar jeg først sit se Sotten gjøre
Kæftet sit mellem eder; jeg tror ikke, at jeg kunde gjøre
nogen Hjælp.

— Aaja, du er vist ikke alene om at ræddes for
den forfærdelige Sot, Aaja, og vi maa bede Herren
værge os mod den. Derfom den først kom herop i
Bygden, er jeg ræd for, at her ikke blev mange igjen
her, saa liden Menslighed her findes.

— Jeg syntes, jeg hørte et Strig her borte paa
Sognsveien, — hør! Hørte de det? spurgte Konen i
Huset, som har Navnet Aslaug.

— Ja. Hvad kan dette være?

Smaa gutterne kommer styrrende ind, hæsbælende:

— Det sskriger og jamrer sig her borte i Veien.

Olaf sa intet, men satte paa sig sin Lue, greb sin
Stærke, lange Aftestav med en svær Staalpig i og siger
til Sønnen sine:

— Tag Øslerne eders og følg med!

De skyndte sig efter Øslerne sine, sluttede sig raskest
til Far sin og fulgte ham.

De jamrende Raab var der endnu, men hørtes en
god Del svagere end de første.

— Det er ikke Nøvere vel, Far? spør en af Gut-
terne ængstelig; skal vi da ikke hugge dem?

— Jo, hvis det er Nøvere, som har slaat nogen
ihjel. Men jeg tror ikke, her er noget saadant Paf i
Fostebalen nu. I gammel Tid fandtes her vel saa-
danne Jldgjerningsmænd; men i den senere Tid har der
ikke været nogen at finde af slige her.

De gif efter Lyden af de jamrende Raab, der ud-
trykte en saa dødelig Angst, at det ei var uden Grund,
at Gutterne spurgte efter Nøvere.

— Den Mand maa være i stor Fare, ikke sandt,
Far?

— Ja, det er vist, han er. Det er nok noget
værre end Nøvere ogsaa, som har rammet denne Mand.

— Har han slaat sig ihjel, mener du, Far?

— Han kan da ikke være død endnu, Gutten min.
Men det er vist saa, at han ikke kan gaa selv . .

— Der — der ligger en Mand med en Strappe
under sig, Far?

— Jeg ser det.

— Det er han Styrk, Strappekrammeren, som bor
høst os.

— Ja, besværre baade for ham og os! Ser I,
Gutterne mine, han kan ikke staa op.

De gif nær hen til den hjælpeløse Mand.

— Er det dig, Styrk? spør Olaf Berge i en sørg-
modig, høist bekymret Tone.

— Ja, kom Svaret mat. Gud ste Lov, at du
kom, Olaf! Jeg trodde nu, at jeg ikke mere fandt Folk
i levende Live. . .

— Hvad feiler dig, Styrk?

— Na, jeg kan ikke reise mig. Da jeg kom op paa Høiden her, kjendte jeg mig næsten som lam, og Benene orkede ikke længere bære mig. Saa søgte jeg at hvile; men det blev bare værre og værre med mig.

— Ja, vi har hørt Raabene dine, Styrk, svarte Olaf Berge; du kommer fra Bergensfærden din?

— Ja, jeg kommer derfra med fuld Stræppen af Silke og Lørklær og anden Stas til Koinderne og andre nyttige Ting til Mændene; men nu er jeg saa klein, at du, Olaf, faar ta vare paa Stræppen min og saa lægge mig i den vesle Ubladen, som du har her.

— Hvorfor vil du det?

— Na — aa — jeg ved ikke, hvilken Sygdom det er, som har grebet mig saa farlig braat.

— Mener du, at du har faat den farlige Sotten, den svarte Pest?

— Jeg ved ikke, Olaf; men det bærer mig for, som jeg ikke skulde ha lang Tid igjen at leve —.

— Na — du faar ikke tænke saa galt, Styrk. Hvorledes staar det til, der du har faret?

— De dør som Fluor senehøstes.

— Naar blev du klein, Styrk?

— Jeg kjendte det først hernebe i Dien for en halv Time siden, og det var med Nød og neppe jeg orkede slæbe mig hid og raabe om Hjælp.

— Du kan ikke ligge i Laden her, Styrk! det er for koldt til det nu; og nogen maa se til dig med Mad og Drifke. Vi skal ilde op i Veslestuen og rebe Sengen din der.

— Men om jeg har faat Sotten, saa blir det mig, som bringer den hid til Bygden, — jeg orker ikke tænke paa det, som det klagende.

— Det nytter saa ikke ligevel at stænge den ude nu, tror jeg. Du faar ikke lægge dig til her, Styrk.

Olaf Berge sendte sine to Smaagutter hen til Gaarden efter et af Styrks Aaklæder og med Bud om at gjøre op Ild i Veslestuen og rebe op Seng der til Styrk Stræppekræmmer i første Høj.

Saa blev gjort, og Sønerne kom inart tilbage med Aaklædet.

Det blev udbredt ved Siden af Styrk, og Olaf tog ham da under Armene og reiste ham op, medens Gutterne bredte den ene Ende af Aaklædet under ham og la ham varlig ned paa, og saa gjorde de ligesaa med Underkroppen og Benene hans.

— Dette maa rigtig være en slem Enge, du har faat, Styrk; du kjendes baade lam og stiv. Gjør det ondt, naar vi rører dig?

— Na — jeg er saa mat, at jeg knapt kan dra Aanden. . . Og saa kjender jeg en Dødens Angst, — jeg kan ikke fortælle, hvor underlig rædsom den Angsten er.

— Ja, Styrk, der skal netop følge en saadan Angst med Svartebauen. . .

— Na — aa — det kan ikke vare længe med mig. . .

Maanen viste sin gulblege Skive over Himmelbrynet i Ost og oplyste Landskabet. En Kant af Jostedalsbræen straalte i Maanens Solblys som et vældigt Ligelagen, hvoraf en stor Snip hang udover det høie Fjeldbryn overstrødt, som den spntes, med glinsende Solperler, glimtende oplyst i Kuldmaanens Skin

Løvsfogen stod der i Sørgedragt, ribbet for alt sin Løv, langs med begge Dalens Sider, og Engmarkerne laa der hvide af Rimsfrost, som glimred i Maanelyset.

Medens Olaf Berge og hans Sønner i nogle Die-
 kulle alvorfulde stod og betragtede dette maanebelyste
 Landskab, sneg mørke Tanker sig ind i deres Sind.

— End om denne herlige Dal, deres elskede Hjem-
 land, nu ikke skulde bli sparet længere for den forfær-
 delige Farvej? End om Styrk virkelig førte den med
 sig? End om Dalen skulde bli lagt øde, som der gik
 sigt om, at Tilfælde var med andre affidesliggende
 Følgebegreb? End om disse høide Himmarter bar Bud
 og Tegn fra Himmelen om, at den hele Dal snart skulde
 sættes ind under Siglaagenet?

— Se, Far! udbrød den ældste af Gutterne, som
 havde Gæst, idet han pegte paa Styrks Ansigt. Han blir
 søgt paa den ene Kinden.

— Ja, ta nu i Hjørnesnipperne af Aaklædet nebe
 ved Venene, Gutter, saa skal jeg bære ham ved Hodet!
 Hvorledes staar det sig nu, Styrk?

— Mere — mat — tung — aa — saa tung og
 søvrig.

— Prøv at holde dig vaagen en Stund endnu, saa
 skal jeg skænke dig stærkt Øl, straks vi kommer ind.

— Tak — Tak —! Jeg brænder af Tørst, og saa
 — saa er det ligejorn Tungen min blir la — am.

— Det er ogsaa Mærke paa Sotten, Styrk. Har
 du været indom i noget smittet Hus?

— Nei, ikke som jeg ved om.

— Du kjender ikke til Bylber eller Stikninger som
 af Byler noget Sted paa Kroppen, Styrk?

— Jo, — det stikker og river og slider i Hodet
 hilt og her, — det svier og brænder. . .

— Sikkert er det Sotten da. . . Vorherre mis-
 sunde og forbarme sig over dig og os alle sammen!

Styrk blev nu baaren ind i Beslestuen, hvor det

nu var blet godt varmt, siden en lystig Ild brændte
 paa Aaren.

Olaf Berge og hans Smaagutter var alene om at
 pleie Styrk; thi de andre i Huset var blet advarte, da
 Aaklædet blev hentet.

Den haardt syge, unge Mand, hvis skønne Træt
 allerede var svært udsjæmte af den morderiske Sot, blev
 lagt paa Sengen og saa aflædt og omhyggelig overbrødt
 med flere Aaklæder.

Olaf Berge skyndte sig efter stærkt Øl, som han
 havde paa en Tonde i Kjeldereren. Han tappede fuld en
 liden Økstrus og tog sig selv en duelig Slurk, som
 han syntes at trænge efter dette stemme Stræv. Saa
 skyndte han sig med Økstruset til Styrk.

Da Olaf rakte ham Kruket, viste det sig, at han
 ikke længere kunde røre sine Hænder heller; de var
 aldeles lammet.

Olaf tog ham da og reiste lidt paa ham, saa han
 fik hældt noget Øl i ham.

Aa, saa den stakkars Mand drak; thi hans Tørst
 var ulidelig. For hver Slurk han tog, søgte han at
 fremstamme sin Taknemmelighed mod Olaf; men Ordene
 bøde tilfids rent bort paa hans Læber; thi den strak-
 indjagende Pest havde allerede lammet hans Tunge
 ogsaa.

Men Styrks Dine talte veltalende nok, — han
 fulgte Olaf med Dinene i alt, som han tog sig for.

Sorte Klatter og Bylber paa Ansigt, Hals og Hæn-
 der viste sig hurtigt større og større, Styrk vred sig som
 i Krampetrækninger, — saa endelig kom der et eneste
 hæst Skrig, og — Styrk Skræppekræmmerens Dine brast,
 — og saa udaandet han.

Olaf forvisset sig om, at han var død, idet han

varsomt løstet af ham Tæpperne og saa nærmere efter, hvorledes han saa ud paa Kroppen.

Hvilket forfærbeligt Søn! Hele hans Krop var som overfaldet med svarte, rædselsfuldt udseende Bylder, somme større og somme mindre.

Gutterne strøg af Rædsel.

— Ja, her ser I nu en Sygdom, som vist aldrig før har været i Norge, kjære Gutterne mine; noget saa rædsomt er ikke set her før, — en Sot, som dræber paa nogle saa Timer og paa den pinomste Maade.

— Skal vi gaa ind i Stuen og fortælle det til Mor og vor Søster, Aaja? spurte de, bevrende af Angst for den sorte Død.

— Jeg ved ikke, om det er rigtig af os at gaa ind til dem endnu.

— Men de venter vist meget paa os nu for at høre, hvorledes det staar til med Styrk. Og stakkars Søster vor, Aaja, som holdt saa meget af Styrk, siger Gileif.

— Ja, det vil være et slemt Budskab for Aaja. . . Men hun blir nødt til at saa vide det ligevel.

Det banker paa Døren til Beslestuen, og Olaf og hans Søner gaar ud.

Det er Aaja, som straks heftigt spør, idet hendes blege, blændende vakre Aajyn, oplyst af Maanen, fortæller om en Angst, en Rædsel, som skræmmer, Far hendes:

— Hvorledes gaar det med Styrk? Det er da vel ikke den søle Sot, som har grebet ham?

— Det staar alt i Herrens Haand, — Sygdom og Død, ved du, Aaja. . .

— Lad mig saa komme ind og se til ham!

— Det kan du ikke. Vi maa være forsigtige med denne Farjot, ved du.

— Men I har da baade baaret ham og stelt om ham, — saa kan jeg vel ogsaa saa se og tale med ham; du ved, Far, hvor snil han altid har været mod mig, naar han kom fra Byen med sin Kramstæppe fuld af de fineste Ting; han har foræret mig for mange Penge; og nu da han ligger ing, skulde jeg ikke hjælpe til med at stille for ham?! Jeg vil ind!

— Ilden er slukket paa Aaren, — der er mørkt, — Styrk sover. . .

— Na, han har saadanne sover?

— Ja, nu vil han sove længe — længe, og det var det bedste — bedste for Styrk nu, lig som han blev udseende. . .

— Saa er det Svartedauen, Far?

— Det er utvivlsomt —

— Saa kan han sove lige ind i Døden, — han er kanhænde død? I vil bare ikke fortælle det —

— Ja, han er død for Verden, men er levende for Herren, Aaja.

— Na — aa — det gjør saa ondt — saa ondt.

Snille gode Styrk, — vi, som har lagt sammen fra vi var smaa! Men jeg vil ind og se ham ligevel, — jeg vil stille om ham.

— Nei, hust paa os andre ogsaa! Jeg og dine Brødre har gjort vor Pligt, — gaa ind til Mor din og meld hende, at den sorte Død har dræbt Styrk Stræppetrammer paa nogle saa Timer. Jeg stænger Døren til Beslestuen. Bring Maden ind i Bryggerhuset til os og gjør op Ild der! Bring os baade Sengklær og Gangklær! Jeg og Smaagutterne kan ikke gaa ind til eder, før vi faar skiftet og badet os. I Nat faar vi røge med Brisk baade i Beslestuen og i Ildhuset for at jage Sotten væk. Og saa maa vi i

Det skal sammen en Sigfiste og tjøre Liget til Kirkegaard-
den, saa snart Kisten er færdig. . .

— Men skal han da ikke saa en ordentlig For-
bered?

Hun tog til at higste og græde saa tungt, at det
var en Dnk i det.

— Vi maa bære vort Kors, ved du; det er Kon-
nens Bud, at Jordejærdens skal ske straks for Smittens
Udførelse og heller ikke skal der være mere Folk med end
nødvendigt er for Nedgravningens Skyld.

Hun gik straks ind til Mor sin, tørkende Taarerne
af Øinene med sit Skjortearme af snehvid Lin.

Straks efter kom hun og hendes Mor ud i Kib-
karet med Mad, Sengklær og Varme til at gjøre Kib-
et med paa Gruen.

— Her saar vi mindst holde til i fjorten Dage
efter Sigfærden, mente Olaf; vi maa være saa varjomme,
som vi kan, og siden saar Borherre raade.

Smaagutterne gik ud med sine Smaaskjer og hug
ned Brisk til at røge i Stuerne med. Vand blev sat
paa Kjedelen til at bade sig i. Da dette var gjort, fik
de sig Kveldsmad, og allesammen var glade over, at de
ikke hendte sig uvel, men havde god Madlyst.

Men derefter kom det tungeste; de skulde hjælpe
overandre med at slaa sammen en Sigfiste for Styrk.
Der var ikke Tid til stor Snekring eller Høvling. De
nødvendige Hjelper blev tilstaaerne med Sagen og saa
sammenpiggret paa Laaget nær.

Kvinderne inde i Stuen hørte den sørgelige Klang
af Vatten udover af Skjæring, Banking og Hamring. Den
ubehagelige Lyd spaaede om, at saadant sørgeligt Arbejde
sikkert bli lige saa almindeligt i den affidseliggende Fjeld-
dal, som det alt var blit paa de fleste Kanter af Landet.

Sorgen over Styrks Død var stor i Huset; thi
han hadde været opfostreret der paa Gaarden hos Olaf,
fra han var en liden Gut paa fem Aar, og han var
en vellet Gjaest og vennsøiel Mand overalt, hvor han
for frem. Men mest var han afholdt af Folkene paa
Berge og tjær af Aasa Berge, hvem han elsked af hele
sit Hjerte, og han vidste, at hun gjengjældte hans Kjær-
lighed fuldt ud.

Hendes Far og Mor tænkte med Sorg paa, hvor-
ledes hun kunde orke at bære det tunge Stød, som hans
bratte Død voldte hende.

— Men det nytter ikke at graate, mente Olaf.

Han og Gutterne bar den uhøylede, simple Kiste
ned i Beslestinuen, la rene Linlagener over Høvelspanen
og løstied Styrks Legeme fra Sengen og ned i Kisten.

Da var hans Legeme blit aldeles fort af den stræk-
kelige Pest.

De bredte Overlagenet over og skulde netop til at
løfte Laaget paa, da Aasa med ét kom sættende ind og
udbrød, halvkvalt af Graad:

— Jeg maa se den stygge Sot, som har røvet
min elskede!

Far hendes vilde først ha haaret hende ud; men
saa tænkte han, at denne Handling var den farligste af
alt, da han netop havde rørt ved Liget. Hun fik ja.
Hendes Graad stanset brat, da hun fik Øie paa hans
stræffeligt udseende Legeme.

Hun retted sine Øine mod Himmelen og udbrød
sønderknust:

— Denne Sot skal herester være min bitre Uven.
Jeg vil hjælpe alle her i Jostebalen, saa langt mine
Kræfter rækker, mod denne Djævels Pest, — den kan
glene være kommen fra den onde. Jeg vil ikke mere

tale om at fly for denne sorte Sot, om jeg saa skulde bli den eneste gjenlevende i hele Dalen. Det lover jeg Gud ved min Vens Baare.

Hun gjorde høitidelig Korjets Legn over Styrks Pande og Bryst.

Maanen lyfte klart ind i Stuen gjennem den aabne Slugge. . . Men hvad Under? Hvad var det for en hvid Skikkelse, som stod der ved Sluggen? Da udbrød hun brat:

— Jeg ser Styrk; — han har hørt mit hellige Løfte. . . Ser I ham ikke?

— Nei, vi ser intet, Aasa. Men derfor kunde vel du se —

— Nu er Skikkelsen borte. Vist er det, at han har vist sig for mig. Hvor er Voksljæne? Lad mig hente dem! De som Præsten indviede i Høst! Og Bievandet? Han døde, før han fik Sakramenterne. . .

— Ja, kom med de indviede Lys og Bievandet! Det skal vi ikke nægte ham. Men ellers greier Præsten det imorgen, naar Jordfæstelsen skal ske.

Aasa sprang hen i Stuen og fandt Lysene og Bievandet, der var henfat i en Krukke og skyndte sig tilbage til Beslestuen med de hellige Ting. Hun tændte Lysene og stænkede Styrks Legeme rigelig med Bievand.

— Det tør værge mod Pesten, Far.

— Om Vorherre vil —

De løfted Laaget paa og spigred det til. Da sprang den unge Aasa, som aldrig var vant til at lægge noget Baand paa Udbruddet af sine Følelser, ud med et Skrig. — Spigringen var en Lyd, som hun ikke orked udstaa. Men saa kom hun braat tilbage og læste høit Credo, Ave Maria og Pater noster og bad en Bøn for den Døde.

Risten blev baaret ud, medens Aasa og hendes Far messed endnu to Gange de samme Bønner, og saa blev den sat paa Stuetrappen.

Da gik til Stalden og lagde Sælen paa Pænen sin og ipandte den for en Træslæde, og Risten blev furret fast paa Slæden.

Aasa vilde følge med: men Far hendes bød hende isteden at gaa til Ildhøjet og tage sig et Bad.

Saa hørte de Risten til Kirkegaarden og iatte den, hvor der sidt var gravet.

Da læste baade Credo, Ave Maria og Pater noster, før han med sine Sønner hjorte hjem igjen, erfult af bange Anelser.

Thi den sorte Død havde nu ogsaa naaet hans Bøgd og hans Hus.

Tredie Kapitel.

Styrk Strappetræmmers Jordfæstelse.

Glad midt i Sorgen stod Daaf Berge op tidlig om Morgenen efter, og da han fandt sin Kone og Born friske, takked han Gud, læste Credo, Ave Maria og Pater noster.

Han gik til sin Riste og tog op deraf sine Søndagsklær og klædte sig paa; thi han skulde til Præsten.

— Lad mig ikke glemme at ta med mig mit Agnus Dei, saa vil Færden vel lykkes, hoisted han iagte hen for sig.

Saa hængte han Sølvlammet efter Sølvhæden fast i Bæsten.

Sagte gif han hen til sin Hustrus Seng og siger:

— Aslaug, jeg maa gaa til Præsten.

Hun vaagner.

— Na, hvorledes er det med dig, Olaf?

— Jeg kjender endnu intet ondt, Børnene synes ogsaa at være friske. Hvorledes er det med dig?

— Endnu er jeg frisk. Men jeg har hat en meget slem Drøm —

— Hvad drømte du, Aslaug?

— At baade du og jeg og Smaagutterne fik Sot-ten og døde og blev begravne, men at Aasa alene fik leve efter os.

— Det staar alt i Herrens Haand, Aslaug. Brænd Kittig med Brisk, — den Briskerøgen bortjager uunde Dunster. Nu maa jeg ride til Præsten først og siden til vore Grandemænd; thi vi maa i denne Dag paa det aller inaresteste kaste Graven op og nedgrave Styrtis Riste. Kongens Bud er nu meget strengere end i Førstningen for at værne alt muligt mod Svartebauen.

— Saa far heil og sæl, Olaf!

— Heil og sæl fare I alle!

Han skyndte sig at sadle Hesten sin, kasted sig op i Sadelen og red afgaarde saa hurtig, som den knudrede og delvis ulændte Bei tillod hans Hest at fare.

Kommen frem til Præstens Gaard bandt han sin Hest fast og sprang hurtig ind i Præstens tarvelige Hus. Han sad i sit Højsæde, den blide, graahaarede Sira Jørgen, og han imilte venlig mod Olaf Berge, da han kom ind; thi de var hjertensgode Venner.

— Heil og sæl, Sira!

— Heil og sæl, Olaf! Jeg ser paa dit Ansigt, at en vigtig Tidende bringer dig hid til mig idag.

— Ja, Gud gi, at jeg var blit spart for at bringe dig denne Tidende, Sira! Den sorte Død er kommen hid til dit Præstegjeld, Sira!

— Gud miskunde sig over os alle! Men jeg har længe ventet denne Tidende med Angst og Betyrning. Den livsfarlige Sot har jo længe herjet, saa det er en Gru, baade langs Kysten og inde i Fjordene, og nu er den ogsaa kommen til vort Grandegjæld. Du vil, at jeg skal berede den syge? Vel, jeg er færdig og skal ikke i denne Farens Tid nogeninde forsamme mine Blygter mod mine Sognebørn.

— Det er min Fosterfader Styrt Skrappekammer; han trænger ingen Forberedelse uden vor gode Pastors Bønner og Sjælemesjer. Han var saa god og redbelig, at jeg haaber, han ikke er kommen i Skærfsilden.

— Lad os tro og haabe det, Olaf. Men for Trygheds Skyld maa Bønnerne og Sjælemesjerne ikke forsamles.

— Han har efterladt sig en kostbar Kramstræppe, fuld af Silkeklæder og andre dyrebare Ting, og desuden har han liggende en god Slump Solpenge, som han har iparet sammen paa sine Handelsfærder, sag I, Sira, skal saa god Løn for Sjælemesjerne.

— Med min Løn staa det være, som det kan i disse onde Tider; men rigelig skal jeg læse Sjælemesjer for ham, og det Offer, som du Olaf lægger ud paa paa hans Begne, kan komme vel med; thi her er mange fattige Mennekter i Jostedalen, som maa hjælpes. Fortæl mig saa alt, hvad du ved om denne sorgelige Hændelse, Olaf!

Olaf Berge fortalte Præsten nøiagtig alt om den sørgelige Tildragelse om Styrk Skræppekræmmer's Død.

Sira Jørgen saa op, da Olaf var færdig med sin urovækkende Fortælling, og udbroød rørt:

— Du har opført dig meget klogt og varsomt, Olaf Berge, og dertil kristjommeligt mod den døde Mand!

Og Sira Jørgen løftede sine Hænder og la dem velsignende paa Olafs Hoved.

— Det gjør mig saa godt, Fader, at saa din Belsignelse, ntred Olaf. Men det bæres mig for, at vi nu her i Bygden ikke længere vil bli sparet for Svartedauden. En Ugle satte sig sstrigende over vort Høstags, da jeg og mine Søner hjørte fra Gaarden med Styrk Skræppekræmmer's Lig. Hun sstreg netop, som just før Bedstefar, Far og Mor blev nyge og døde en kort Tid efter hverandre; da sad Uglen ogsaa paa vort Høstags, og kanhænde var det den samme Uglen, som sstreg i Nat ogsaa . . .

— Herrens Vilje maa ste, Olaf. Men ligevel skal der bedes mod denne farlige Pest, og jeg skal intet forsømme. Gaa nu hen og saa med dig nogle af dine Grander til Jordfæstelsen af Styrk Skræppekræmmer's Lig, saa skal jeg ride hen til Graven om tre Timer. Kan I blive færdige med Graven saa tidlig? Det gjælder om at være hurtige med Nedgravningen, for at undgaa mest mulig af den gruelige Pestmitte.

— Jeg skal sstynde mig, alt hvad jeg orker, Sira.

— Saa være Herren eder naadig og vent mig om tre Timer!

Olaf Berge kysede Prestens Haand, bød Farvel, ssteg til Hest og red bort i hurtigt Trav, idet han vendte sit Ansigt og saa tilbage til Præsten og svingede sin Toplue mod ham som en sidste venlig Hilsning.

Sira Jørgen gjorde alvorlig Koriets Tegns mod ham og gif ind i sin Stue, der han straks faldt paa Knæ og bad til Herren mod den rædsomme Sor.

Olaf Berge sstynede sig at ride hen til sine Grandemænd og fortalte, hvad der var handt om Natten.

Mændene forstummed af Rædsel, Kvinderne og Børnene græd eller sstreg over sig af den Skæf, som Kundgjørelsen om denne Tildragelse overalt vakte, og de som formaaded det, raabte paa Herren om Miskund.

Efterretningen gif den samme Dag som en Lobeild gjennem hele Dalen og slog den uiele Bygd med en u-nævnelig Angst.

Vare tolv kraftige Karle mødte fra Olaf Berges Grænd for at kaste op og igjensætte Styrk Skræppekræmmer's Grav. Graver var der ikke anst i Røstedaalen dengang og er det kanhænde ikke endnu.

Graven var færdig en god Stund før Præsten, Sira Jørgen, kom. Man stod og ventede paa ham og prated om, hvad han nu vilde forordne eller gjøre for at værges Bygden mod Sottens Herjinger.

Nogle af Gravølksfølget utred Lytt til at aabne Kisten for at se Liget. Men andre indvendte, at det var alt for farligt.

— Tidssnot kan I komme til at saa se, hvorledes denne søle Sot herjer Kroppen, mente Olaf Berge. Men ellers kommer det an paa Sira Jørgen: han vil kanske se efter, om det er Svartedauden eller noget andet, som er kommet over Styrk Skræppekræmmer.

— Der kommer Sira Jørgen paa Hesten sin, sa en i Følget.

— Men se der kommer ogsaa en anden Gravølsgjæst. Huh -- se der! Der sætter han sig midt paa Kirketaget, sa en anden.

— Uj, det er en stor Subro!

— Den Karen spaar intet godt, mente Olaf Berge. Det er længe nu, siden der sad en saadan der, — det var dengang, her raste Nervejot i Dalen og rev mange hørt i Døden.

— Aa, Herren forbarme sig! Det tyder vel paa, at Svartebaunden er kommen hid til Dalen.

En i Følget gif hen til Kirkegaardsporten og tog med Sira Jørgen og hans Hest og bandt den udenfor paa Kirkebakken og gav den Hø, som Olaf Berge efter gammel Skik havde bragt med til Præstens Hest i en Pose.

Præsten hilste og ønskede Følget Guds Fred. Værdig hvarte Mændene med at ta Luerne af sig.

— Gaar det an at faa je Liget? spurgte Sira Jørgen.

Han var en varfom Mand, som kendte sine Sognebørens Stridbarhed, og han vidste, at Styrk Skæppekammer eied mange Penge og kostbare Varer, som Olaf Berge havde i sin Forvaring. Rolig svarte Olaf Berge:

— Ja, Sira, jeg har tænkt, at han far vilde se dette Lig, og derfor har jeg sat Naglerne gennem Ristelaaget bare løst i.

Han tog sin Stridsøks, som Mændene dengang og længe efter brugte at bære med sig i Armkrogen hængt til Kirke som i Lag og andre Samlinger, stak Eggen under Laaget og løftede det af.

— Se Liget er fort som Kul, og Byldeerne er der! råbte Præsten. Og Stanken er ulibelig. Elaa hurtig Laaget til! Det er sandelig Svartebaunden og ingen anden Sot, som har rammet min Søn!

Rædsel stod malet i alles Ansigt, medens Olaf Berge slog Naglerne i.

Bæretaugene blev stukket ind under Risten, og under Præstens alvorfulde Messe blev Risten baaren til Gravnen og sænket ned.

Gøitidelig kasted Præsten tre Skuffer Jord paa Risten, medens han udtalte de vanlige anordnede Ord om den dødes Oprindelse, Opløsning og Opstandelse af Jorden igjen, og Taarer glimtede i de stærke, haardføre Mænds Øine.

Efter Jordkastelsen gif Præsten med sit Følge ind i Kirken og læste de forestrevne Bønner og en Sjælemesse for den døde.

Hvormange Kirker stod ikke allerede tomme, fordi Præsten selv var reven bort af den sorte Sot? Mændene takket sin Gud, fordi de endnu havde sin hjære Præst i sin Midte.

Kirkeflokterne timed til Slutning af den sørgelige Handling, og Præsten med sit Følge gif ud og fulgte saa Olaf Berge til hans Gaard, der Styrk Skæppekammerets Gravøl blev druffet.

Styrks sørgende Kjereste, Aasa Berge, vartede op ved Bordet, og hun fandt Lise i at skjænte dem, som havde vist hendes elskede Ven den sidste Tjeneste. Hun var nu den eneste i Laget, som ikke kendte sig angst eller ræd.

Ved Nattens Komme fik man høre Subroens uhyggelige Rob:

— Huh! Huh!

Dens dybe, dystre, noget hære Skrig klang som et ondt Variel, og Gravølsskallet for sammen ved Lyden af dens gjennemtrængende, regelmæssig tilbagevendende huh — huh.

Fjerde Kapitel.

Sigurd Kræmmer fra Lyster.

Bonden Sigurd bodde paa sin Gaard Urdal i Lyster og drev stor Kramhandel med Madvarer, Klædevarer og alstensk Skind og Pelsværk, og der fandtes ikke glævere Kræmmer i hele Sogn, end han var.

Hver Høst og Vaar gjorde han en Rejse med flere Heste op til Jostedalen og købte for billige Penge af Bønderne alstensk Pelsværk, Skindvarer, Smør og Ost, som Bønderne ellers for det meste solgte til Kjøbmændene i Bergen under sine Vjærder.

Nogle faa Dage efter Styrk Stræppekræmmers Gravøl kom Sigurd Kræmmer fra Lyster med seks Heste til Olaf Berge. Hos ham havde han før været. Han førte med sig i Hestenes Kløvskindler ti Sække Mel, som var den allervelkomne Vare for Jostedalerne, siden Kornet ikke hielden frøs bort der, og lidet vilde Kornet desuden vokse i Jostedalen, og saa Steder vilde Kornet modnes saa sent som paa Gaarden Berge, som saa høiere til Hjelbs end de fleste andre Gaarde i Bygden.

Olaf Berge kjendte godt til Sigurd Kræmmer fra Lyster, og da han i Kveldingen saa Sigurd komme ridende til Gaarden, gif han ud mod ham.

De hilste paa hinanden, og Olaf bød Sigurd bli der, saa længe han vilde. Sigurd takked vel tilfreds

med dette Tilbud, og Olaf bød ham ind med sig i Stuen, medens hans Søner tog imod Hestene og tog Melet ind i Bryggerhuset.

Kvinderne la Bed paa Aaren, saa der blev baade lyst og varmt.

Sigurd hilste paa dem.

— Det er min Gustru Aslaug og min Datter Aasia, mælte Olaf.

Sigurd havde ikke iet nogen af dem før. Han gaar sig til at se meget nøie paa den unge Aasia, det forekom ham, at han før ingeninde havde iaat Die paa en saa vakker Gjente.

Aasia kunde heller ikke la være at se paa Sigurd med den største Forundring midt i al sin Sorg over Styrks Død.

Det forekom hende, at Sigurd lignede Styrk som den ene Draabe Vand den anden, og i de første Dage, blikke, hun betragted ham, blegned hun isært; thi hun syntes finbarlig, at det var Styrk, som kom igjen for at vise sig for hende. Men saa tænkte hun paa Hestene og Melsækkene og skjønte, at det maatte være en Gandskar fra en af Sognebygderne.

Sigurd kunde ikke saa sine Dine bort fra Aasia, og hun tilfæsted ham forundrede Blikke som han ikke formaaede at udbynde. Han syntes, at han burde finde paa noget at samtale om for ikke at synes altfor iæliom.

— Svartedauden er vel ikke kommen hidop?

— Jo, desværre, svarte Olaf.

Han fortalte udførlig om Styrk Stræppekræmmers Sygdom og bratte Død. Og saa tilføied han:

— Ja, jeg synes, jeg har været variom; men intet hjælper mod denne Sot, ier det ud for. Tre af dem som var med i Styrks Gravøl, er allerede blit syge,

Men det er bare tre Dage, siden Grandsletten blev drukket, og to af de tre er døde idag.

— Na, denne Sotten er et Tugtens Nis over Menneskene. Hvor skal dette ende? Mon den skal faa Lov til at ødelægge Menneskene aldeles?

— Herren sætter vel en Grænse for den, naar hans Tid kommer.

— Hvordan gaar det nede i Bygderne, Sigurd?

— Sotten herjer, saa man dør som Fluer, naar Kulden kommer over dem. I flere Bygder holder Folket paa at udryddes, og nu hjemme i Lyster er ogsaa Presten død for nogle Dage siden.

— Na — aa!

Alle som i Stuen var, gjorde Korsets Tegns foran sig, idet de drog tunge Suk.

Da kom Olafs Søn ind i Stuen og mæler aandeløs:

— Na — Bror min, — aa han Knut!

Forfærdet farer de op alle, som i Stuen er, og hans Mor Aslaug og hans Søster Aasa sætter i et lit Skrig.

— Hvad er i Veien med han Knut? spør Far hans, dirrende i Mælet.

— Han — han ligger og kan ikke røre sig.

— Hvorhenne?

— Borte i Høladen, — han vilde gi Hestene For, og saa seg han ned og kunde ikke rejse sig, endda jeg hjalp ham og løstede ham op. . .

— Svartedauben! Svartedauben! skreg Mor hans og sprang ud.

De andre for op og sprang efter med Undtagelse af Aasa. Hun tog rolig en Lygte, tændte Talglystuden og fulgte saa efter. Aasa kom sit Løfte ihu og

holdt sig uræd mod Svartesotten. Da hun kom ud paa Lunet, kom Far og Søn bærende med Knut. De bar ham ind i Stuen og la ham ned paa hans Seng.

— Hvad fejler dig, Knut? spurgte Far hans med Graaden i Halsen.

— Na — klein — klein — Vand! var alene, hvad han orked hviste som Svar paa sin Fars Spørgsmaal.

Han var dødbleg med sorte Ringe under Øinene, han, som ellers var rødmuslet og frodig som en ny udspungen Rose.

Mor hans kom straks hen til ham med en Kop friskt Kildevand, løstede graatende hans Hoved op og søgte at hælde Vand i ham.

Det hjalp intet, — han orked ikke svælge, — Vandet randt ned over hans Øyrt, Øinene mistede sin Glans, Graade stod ud af hans Mund, og Lænderne bed han krampagtig sammen. Saa blev han greben af nogle forfærdelige Krampedrag, — Hagen og Knærne blev drat sammen, — gjorde saa et Spark, reiste Overkroppen op i Sengen og udstødte et eneste strækindjagende Skrig, faldt derpaa tilbage mod Hovedpuken og rørte sig ikke mere.

Knut Laffens Berge var død.

De tilstedeværende udstødte uvilkaarlig Jammerrobb, — kun ikke Aasa, — hun syntes være aldeles rolig og haard som Flint.

Sigurd Arremmer la med Forundring Mærke til hendes selsomme Ro under disse frygtelige Omstændigheder og betragtede hende med spørgende Miner.

Aasa mærkede hans Forundring, men mælte intet.

Sigurd sier:

— Er ikke dette forfærdeligt, Aaja Berge, at Døden skal ramme en ung, raff Guit saa underlig braat?

— Jo; men jeg har hærdet mig nu og har sluttet at graate

— Ja, tilføied Far hendes, Aaja har git Vorherre det Løfte, at være stærk i hans Tjeneste og pleie alle som blir grebet af Sotten, saa langt hun kan naa til dermed.

— Det var et stort Løfte, Aaja Berge; men har du da tænkt over, at du selv kan bli en af de første, som blir grebet af Sotten, naar du gaar saa frem?

— Ja, jeg er færdig, naar Vorherre kalder mig; men hvis han vil, kan han ogsaa la mig leve Sotten over.

Aaja la Mærke til, at der glinsed Taarer i Sigurds Dine. Mon hendes Ord kunde ha rørt ham noget? Og hun kasted et langt, hjærtligt Blik ind i hans Dine, — det Blik — gif det helt ind i hans Sjæl? Hun mærked, at hans Læber bevred.

— Du er for ung, Aaja, til at ta paa dig saa stor en Møie og saa store Farer, — du er endnu bare Barnei, indvendte Sigurd Kræmmer.

— Nei, jeg tror, det er Herrens Vilje svarte hun med sagtmødig, men tryk Røst.

Sigurd tied og stirred ind i Ilden, som brandt paa Aaren. Der gjennemfor den unge Mand en fælsom Kjensle, som greb ham lige ind i Hjerteroeden, syntes han, — en underlig og stærk Kjensle, som han aldrig før havde mærket sig. — Hvad kunde vel dette være? Der var Rædsel og Haab, en salig Glæde, som han aldrig før havde kjendt, men ligevel ved Siden deraf en sællom Sorg, som ikke knuged han ned, men løsteb ham op.

— Aa, denne vakre, vise og fromme Gjenten har tat Magten rent fra mig, — jeg mærker, at hun kunde saa mig til at tjene sig langt mere villig og tro end nogen Træl, — hvad skal jeg kalde denne underlige Kjensle? spurte Sigurd sig selv. — Aa, det maa juh være den Kjensle, som blir kaldt Kjærlighed. . . Jeg elsker Aaja, — det kom saa lært og brat over mig. . . Jeg vil si hende, hvorledes det staar til med mig og bede hende spare sit Liv for min Skuld. . . Men er det ret af mig at forlede hende bort fra Vorherres og de ynges Tjeneste? Nei, det maa jeg ikke; men jeg vil bede hende være varsom om sig selv og ikke udiætte sig for Farer uden den høieste Nød træver det. . .

Op af disse Tanker blev Sigurd vækket ved Aaslaug Berges bitre Gulken, og han vendte sit Hoved tilbage til de dybt sørgende. Hans Dine traf Aaja i det samme. — hun saa blidt paa ham. . . Uvilkaarlig trilled Taarerne nedover hans friske, brune Kinder. . . Han stod paa Spranget til at gribe hende med begge Hænder og bære hende bort fra det farlige Dødsleie; men han befinded sig, — hvad vilde hun sige dertil, som havde viet sig til Herrens Tjeneste for at opmuntre de sørgende ligesaa vel som at pleie de syge?

Men istedetfor at gjøre, hvad der i første Dieblit faldt ham ind, tog han rolig og sagtmødig hendes Haand og hvisted til hende:

— Aaja, lad os tro fast, at Bror din, Knut, faar det langt bedre i Himmelen, end han kunde saa det her i Verden.

— Ja, Sigurd, det tror jeg fast. . .

Han trykked hendes Haand som til en Stadfæstning af deres Ord, og hun — hun trykked hans Haand til Gjengjæld, til Tak for hans trøstende Ord.

Men Sigurd kjendte sig saa glad over hendes varme, sine Haandtryk, at han ikke engang kunde si sig selv, hvor glad han var.

— Se! se! Her Olaf Berge, pegende paa sin Søns Lig; han har nok baaret paa Sotten siden hin Kvæld, da han var med at bære Styrt hjem; se der kommer de sorte Dylde og Flækkerne. Her er intet mere for os at gjøre, — vi kan ikke hjælpe ham mere. . . Min Knut, min Hære Knut. . . Gilef, ta i ham med mig, — ta i ham ved Benene! Gaa fra ham nu Aslaug, — du træffer ham igjen i Himmelen.

— Ta ham ikke! Lad ham ligge her! jamred den døde Guts Mor.

— Vi maa ikke, Aslaug! Vi maa bære ham ud i Beslestuen og lægge ham i den samme Seng, som Styrt fik.

— Lad ham ligge, Olaf, han kunde vaagne igjen, bli frisk igjen?

— Nei, saadan er ikke Svartedauden. Og ser du ikke, at hans Dine er brustne?

Maia gik rolig hen til Knuts Hovedgjerde, drog Mor sin lempelig bort paa Langbænken nærved og lufte saa med sine hjærlige Hænder sin Brors Dine.

Hendes Far og gjenlevende Bror, Gilef, stod og saa til som forstenede af Skræk, medens Moderen satte i et rædselsvækkende Strig.

Olaf Berge og Gilef tog nu Liget og bar det til Beslestuen og la det i den samme Seng, som Styrt havde ligget i. Da de kom tilbage, sad Moderen der paa Bænken, rokkende sit Hoved op og ned, greben af den dybeste Fortvilelse.

Sigurd Kræmmer søgte at trøste ogsaa hende; men han fandt snart, at det skal mere til at trøste en Mor,

som har mistet sin Søn, end en Søster, som har mistet sin Bror, selv om Søsteren, som her, holdt af Bror sin mere end de fleste andre Søstre.

Dagen efter blev Knut Berge ført til Graven og jordfæstet af Sira Jørgen, som fulgte med Gravølssjælden til Berge og drak Knuts Gravøl.

Sigurd Kræmmer var selvsagt med og drak Gravøllet, og under Sørgefesten fik han Anledning til mere end én Gang at tale sammen med Maia under fire Dine. Men han kom sig ikke til at fortælle hende, hvad der nu laa ham mere paa Hjerte end alt andet i Verden.

Da Gravøllet var over, skulde Sigurd til med at afhænde Melet sit og gjøre Indtjeb. Sigurd var en høist modig og driftig Mand, som fandt det uværdigt at slutte med sine Forretninger og sit Arbeide, selv om Svartedauden slog ned for Fode. Mange var de, som tabte alt Mod og al Arbeidslyst i disse Tider, og lod alting skjotte sig selv. Men Sigurd havde det ikke paa den Maade; tværtimod, jo mere den sorte Sot slog ihjel baade af hans Benner og Fiender, desto større Lyst fik han til at trobje Sottens Magt ved den ihærdigste Forretagsomhed og det flittigste Arbeide. Hans Sambygginger sa om ham, at han var en Mand af Staal, sliq som han drev paa baade med sit Gaardsbrug og sin Handel.

Han solgte tre Søtter til Olaf Berge og tog i Bytte Kalvstind, Sæuestind, Kævestind og Maarstind, og begge Mand var vel fornøiede med sin Handel. Saa drak de Handelsstaalen i stærkt Ol, som Skik var, og da blev det aftalt dem imellem, at Sigurd skulde komme tilbage til Berge Baaren efter med Mel og gjøre en ny Byttehandel.

Sigurd saa hen paa Aasa, som stod ved Aaren og passede paa Mellegrynden, forat den ikke skulde fuge over.

Det indeholdt iaar meget dette Sigurds Blik, at hun uvilkaarlig slog Dinene ned og rørte ivrigere om i Gryden.

— Jeg vil haabe, at vi med Vorherres Hjælp overlever dette Sotteaar, Sigurd, henvendte Olaf Berge sig nu til ham. Men skulde han ta mig og min Quistr bort, saa faar du tænke paa mine efterlevende Børn, Sigurd, og hjælpe dem med et og andet i Forviningen.

— Det lover jeg dig, Olaf Berge, og det skal være mig en kjær Blygt at opfylde, hvis det iaar skulde hælde, og jeg overlever Sotten.

De to Venner gav hinanden friltende Hænderne paa denne alvorlige Aftale.

Aklaug og Aasa stelte til Aftedsmaaltidet for Sigurd, og da han havde spist, og Hestene stod kløvjede, og hans Ridehest var sabled, trykked han sine gjeffrie Venners Hænder og hød dem Farvel. Da han kom til Aasa, bad han hende om, at hun maatte komme ham ihu og haabe paa bedre Tider.

Og de holdt hinandens Hænder en Stund, — det var tydelig, at de to nødigt skiltes. En Taare listed sig nedover Aajas Kinder, — hun vendte sit Ansigt bort, trykked Sigurds Haand for sidste Gang og gif tilbage op paa Stuetrappen, der hun stod og saa paa, at Sigurd red bort.

Mon hun skulde faa se ham mere? Det var den triste Tanke, som blev tristere, desmere hun tænkte. Der la sig som en Blyklump over hendes Bryst og tynget paa det.

Sigurd Kræmmer forsvandt inde i Skogen for at ride længer ned i Dalen og der fuldføre sin Handels-

færd. I den næste Gaard, han kom til, var der Graad og Jammer mellem Børnene i Huset; thi deres Mor droges med Døden. Nogle Dage tidligere havde hun mistet sin Mand, — Svartedauden havde taget ham ogsaa. Han havde været med og baaret Storf Stræpkræmmeres Kiste til Graven. Børnene var ganske imaa, fra et halvt til ti Aar, og der var ikke mindre end seks af dem. Det værste af alt var, at ingen voksne var tilstede for at stille Huset og Huset. Sigurd blev tungt greben af al denne Nød og Jammer, og han beslutted at hjælpe med, hvad han kunde.

— Na, mine Børn, mine kjære stakkars Børn! jamred Moren, som laa og vred sig i Krampetræninger i sin Seng, medens Børnene stod skrigende omkring hendes Lede.

Sigurd gif hen til Sengen og mærked straks, at de sorte Klækker og Bolder var begyndt at vise sig. Han korrød sig og bad Ave Maria, Pater noster og Laeste Credo, medens Børnene hørte andægtig paa. Børnenes Andagt gjorde Moren godt, og med ivag Nøst fremstammed hun sin Tak.

— Det er vel Svartedauden? spurte han.

— Ja, jeg skønner, det er den samme Syge, som tog Manden min. Jeg fulgte ham gjerne efter; men mine Børn, mine Børn!

— Der vil ogsaa bli Raad for Børnene dine. Jeg skal faa hid nogen til at stille for eder.

— Det vil vel ingen i denne Sot, klaged den stakkars Mor.

— Man maa hjælpe hverandre, som man bedst formaar i saadanne Tilfælde. Skulde jeg ingen anden finde, faar den ældste af Børnene gaa op til Berge efter Aasa Berge; hun vil sikkert hjælpe.

— Na, er hun? Betsigne dig! kom det hoiffende.
— Har I noget Mel i Huset, Mor? Jeg har Mel med mig paa Hestene.

— Det er snart Slut, og nu er her ingen til at træffe eller tørke og male . . .

— Jeg skal la' eder faa en Sæk Mel af mig.

— Vi har ingen Penge igjen, — gif med til Gravellet.

— Det er det samme, — jeg kan vente til næste Gang jeg kommer op til Dalen.

— Na, Tak!

Den stakkars Mor fik et nyt Krampeanfald, meget heftigere end det forrige; hun udstødte et langt Skrig, idet hun sprat op med Overkroppen, jeg saa ned igjen paa Pudsen — og var død.

De tristeste Tanker bemægtigede sig Sigurd. Hvad kunde han vel nu gjøre med de arme faderløse og moderløse Smaaabørn?

— Jo, jeg staar her nu i Fars og Mors Sted, og hurtig maa jeg kaffe nogen til at pleie dem, tænkte han. Det ældste Barn kunde ikke jendes væk fra de mindre, som ikke kunde overlades til sig selv.

Børnenes hjertestjærende Skrig kunde den brave, unge Mand ikke længere udholde. De ældste rusede i Mor sin for at faa hende til at vaagne, — de skjænte ikke rigtig, at hun alt kunde være død. Men hun rørte sig ikke mere.

Og Skrigene og Jammeren blev stærkere.

— Rør ikke Mor eders, — hun er død, og hendes Sjæl er faren til Himmelen efter eders Far.

Børnene studsede og tied. Den ældste ti Aar gamle Smaaagjente spurte ængstelig:

— Hun kommer ikke mere igjen til os? Gjør hun vel?

— I faar engang komme efter hende, og beroppe i Himmelen vil I faa det langt bedre end her. Nu skal jeg ride op til Berge efter Aasa Berge, som vil komme hid og stille for eder. Saa, graat bare ikke! Jeg skal snart være her med hende.

Sigurd maatte først ta Kløven af sine Heste og gi dem For, som han fik fra Gaardens Lade af den ældste Gut, og saa red han hurtig tilbage til Berge en Bjærding Vej.

Der blev stor Bestyrtelse der, da han var forbig med sin Fortælling om Tilstanden paa Grandegaarden.

— Jeg maa gaa der ned straks og stille Huset for de stakkars Børn og de Grandefonen til Jordefarnden, sa Aasa, før Sigurd fik Anledning til at spørge hende, om hun syntes, hun vilde yde nogen Hjælp.

Denne Ytring styrked Sigurd i hans Tro paa Aasas ædle Hjertelag og Tænkemaade. Forældrene og hendes Bror sa intet, — det var, som om Rædslen for denne Sot rent havde lamslaat dem alle sammen.

Aasa tog paa sig Trøie og Kabuse over Hovedet, siden det var noksaa koldt, uagtet Solen stinte vakkert. Olaf Berge og Gislef gif hver til sin Kant for at faa fat i en Mand til at gjøre en Rigtigste til Grandefonen og for at faa Bud til Præsten om Jordefarnden, som han mente maatte foregaa Dagen efter.

Sigurd tog Aasa og satte hende foran sig paa Hesten. Han syntes ikke, hans Hest kunde faa bære nogen bedre Byrde end den vakre, unge Gjente, som havde viet sig til at pleie inge og hjælpe de stakkars værgeløse. Glad løftede han hende op til sig i Sædlen,

og Hesten gif lige saa let med dem begge som med ham Alene, syntes Sigurd.

Midt i sin Sorg jubled Børnene paa Grandegaarden, da de saa Handelskaren komme med Aaja paa Hesten. De ældre Børn kjendte godt den blide, venkelige Gjenten til Granden sin, — hun havde været ofte indom der helt fra Barnebagene af. Og da Sigurd løfted hende af Hesten, flokked Børnene sig om hende, som om hun nu var blet deres nye Mor.

De gif ind i Suen og saa paa Ligei, — det var allerede fortuet.

— Den sorte Død! udbrød Aaja beklemt. Ja, det ser ud til at bli en tung Vinter for Jostedalen.

Hun fulgte et af Børnene ud paa Staburet. Der var Kjød og Flæsk, Smør og noget Brød i Leiver. Men Melet var det næsten forbi med. Just da kom Sigurd bærende ind paa Staburet med en Melhæk og tømte den i Melisaaen.

Aaja saa stort paa ham og udbrød:

— Men du har ingen Betaling faat, Sigurd. Saaledes kan du vel ikke handle.

— Jeg har lovt den døde Mor Sækken uden Betaling denne Gang. Det venter jeg med til en anden Gang, Aaja.

— Na, du er en brav Kar, Sigurd, ja Aaja og tog hans Haand.

Sigurds Udelmodighed skulde en hel Del af den store Sorg, hun bar paa efter Tabet af Styrk Kræmmer og sin Bror.

Sigurd omfavned Aaja til Tak for hendes Paa-sjæmelise. Men hans Taknemmelighed havde vel ogsaa en dybere Grund, — det forekom ham saa ondt at skilles fra den skønne, uskyldige unge Gjente, som hans

Hjerte hang ved. Med et gif det op for ham, at han var Skyld i, at Aaja kom til at stalle i Sottegaard-ben og være om den døde. End om hun selv skulde stryge med? Nei, den Herren vil være er uden Fare, og her bør alle, som kjender Kald til at hjælpe, holde sig frem med Hjælp, tænkte han saa. Sin første Tanke om at spare hende for Faren avivte han som uværdig og egenkjerlig.

— Maaſte kan Vorherre iærskilt værgе hende, siden hun har viet sit Liv til denne farlige Sygenleie, som alle andre flyr for. Sid jeg maaſte finde hende igjen, naar jeg kommer herop til Vaaren!

Kort tog han saa Afſked med hende og Børnene og red afsted med sine Kloøheite. Paa næste Gaard en halv Fjerding Vej længere ned i Dalen mødte han Konen paa Gaarden, som kom ud af Stalden, da hun just havde git Hesten for.

Han hilser og betragter Konens tungtindige Drag over Ansigtet.

— Gud signe! svarer hun og ser iffy op til ham, som om hun var angstelig for noget.

— Vil I bytte i noget Mel og Stindvarer? svarer Sigurd.

— Mel er velkommet her nu, og lidet Korn blev her avlet i Høst.

— Hvorledes staar det til med Pilsen?

— Gud bedre det, — for en Lime siden døde Manden min.

— Af den sorte Død?

— Saa er det vel; han har sorte Bulder paa Kroppen.

— For vel to Limer siden døde Grandekonen din. Jeg kommer netop derfra.

— Na, de arme Børn! Hvorledes skal dette gaa? Skal denne Farsot dræbe alt Folket her i Landet?

Det ser farlig ud; Vorherre alene ved Udgangen paa en svære Ulykke. Han fortalte, hvad Aasa Berge havde gjort.

Konen gav hans Heste For, medens han tog af med et Mel til hende. Hun fulgte ham ned paa Stabatara med den, og han tømte den i Melsaaen hendes, som ikke sig at være ganske tom.

Hun fandt frem Skind, deriblandt flere kostbare Præsteskind.

Sigurd bød hende en Melstak til, derimod han fik fire Kalveskind og to vandre Maariskind, og det var hun høflig vel fornøiet med, siden hun skjønte, at han ikke var kommen for at bytte til sig hendes Varer for Andrupis, og paa sin Side var ogsaa Sigurd vel fornøiet med Handelen, da Maariskind var et meget efterterværgt Pelsværk. Konen gav ham Melkeringe og feldt Spegekød med Fladbrød til der paa Staburet, og det smagte Færdesmanden rigtig godt. Efter Maden fulgte han Konen ind for at se paa den døde.

Han laa i sin Seng med strækkelig forvredne Træk efter Dødskampen, som maatte ha været svær, siden han havde bidt næsten over sin Tungepids, der hang kløvet ned for Mundsigerne.

Sigurd kørte sig og bad Herren miskunde sig.

— Vore Søner er ude i Stogen endnu og ved ikke hvad som er hændt. Far deres. Han kom hjem for at se sine fire Døtre siden og klagede sig over en forstrækket Angst. Han kjendte sig uvel igaar og idag tiblig, men vidste ikke, hvad det kunde være. Saa idag borte i Bedstegen fik han Hovedpine og blev saa underlig sømmel, at han ikke kunde gjøre noget, og saa sa han

til Gutterne, at de fik lægge sammen Bed alene, da han maatte hjem og lægge sig. Ikke sove fik han; thi Krampen begyndte straks efter, og for en Time siden drog han sit sidste Suk.

Under megen Graad og Hidsen fik hun fortalt dette.

Sigurd søgte at trøste hende. Men hvad Trøst er der vel for Tabet af en Høj Ugteselle.

Der var intet mere at gjøre for ham, og han hastede nu efter at ende denne Rejse, som havde skaffet ham saa megen Glæde i Naia, men saa stor en Sorg paa den anden Side over den rædielsfulde Sots Herjinger.

Hun bad ham bringe Bud efter Folk til Hjælp med Gravøllet efter Manden sin, og det lovede Sigurd at gjøre, som han bedst formaadte.

Han bød den stakkars Kone Farvel og bad for hende om Herrens Baretægt.

Ikke fuldt en halv Hjerding Vej var det til nærmeste Grandegaard, og han undrede sig paa, om han skulde komme til at se og høre mere af denne Dødsengels Herjinger. Endnu var han i Olaf Berges Grænd, hvorfra Mændene havde været med og begravet-fem, som var døde af Sotten.

Da han red ind paa Lunet og spurgte, hvorledes det stod til, fik han høre, at begge Gjentterne paa Gaarden droges med Sottedøden. Den kolde Soed rantede ham ned af Ansigtet. Saa voldsoomt havde Sotten nebet i Bygderne om Sognefjorden ikke graaseret ligevel. Gjentterne var Døtrene, de eneste Børn der paa Gaarden, og deres Mor kjendte sig heller ikke frisk. Rædsel og Pine stod malet i Faderens Aaen, og alt i et gjorde han Korsets Tegnet og gjentog Ord af Credo eller de apostoliske Trosartikler.

Der gik en Stund, før Manden paa Gaarden fik

Begreb om Sigurds Grinde, og da han omsider skjænte af Sækkene, som Sigurd førte med sig, at det var Mel, han vilde afhænde, kom der lidt Liv i ham, idet han udbrød:

— Mel?! Ja kom med Mel! Bort Mel er sluppet aldeles op, og da jeg iforgaars skulde ud og faa laant noget af mine Grandemænd, saa var der intet til laans at faa. Men jeg har heller ikke Penge nok til en Sæk Mel, siden jeg intet har faat solgt endnu af Budraatten fra i Sommer.

— Det gjør intet; jeg kan ta Varer i Botte til fuld Pris.

— Dette kom vel med. Jeg har Smør, Ost, røgte Kjød og Kjøst, Skind og Pelsværk.

— Det er juist Varer for mig. Sigurd lod Bonden faa to Sække Mel for endel Skind og Pelsværk.

— Dette var da en god Sending midt i værste Nøden, ja Bonden, da han havde faaet tømt Melsækkene i Melsaaen paa Staburet. Men vi ved ikke i disse Tider, om nogen af os, som lever efter, trænger til noget paa længer Tid. Min Kone har vist ogsaa faat denne sæle Sot, siden hun klager over Hold og Sting i Eiden. Den begynder med Hold og Sting saa svære, at en skriger op, som om det var Knivsting.

— Ja, saa har jeg hørt oftere, at Sotten kommer med Hold og Sting.

Manden hød Sigurd Mad; men han havde jo spist godt for anden Gang paa Grandegaarden. De skiltes under megen Kærlighed og gav hinanden Foriktring om evigt Venstabskab, og om de ikke fandt hinanden mere paa Jorden, saa vilde de haabe at mødes engang i Simmelen.

Da Sigurd havde fløjet sine Varer og var kom-

men op paa sin Ridehest, spurte han den vennekæle Bonde om den næste Gaard.

— Rid ret frem efter Skogen her, og naar du om et kvarters Tid kommer ud af Skogen derborte, er Gaarden lige ved. Men det vil jeg fortælle dig, at det er ikke bra at ligge der nu; thi idag kom her Bud derfra, at baade Manden og Drengen der paa Gaarden er døde idag tidlig.

— Nu undrer det mig inart ikke mere at høre dette ivarte Sigurd.

Han fortalte fort, hvad som havde haendt paa hans Færd om Dagen. Et lidte Karvel hød han saa og red afsted til næste Grandegaard. Der fik han inart høre Bekræftelse paa den sorgelige Tidende.

De gjenlevende paa Gaarden flokked sig om ham, ligeisom om det var et Værn mod Sotten i den fremmede Mand. Der paa denne Gaard havde de døde lidt meget længere end paa de andre Steder og ligget i Pine og Krampetrækninger i hele tre Dagn. Ungen af dem havde faat jove i disse Dagn. — Sovnløshed var ogsaa noget, som den frygtelige Pest førte med sig. Og saa dertil den rædionne Ansat og de smertelige Sting som af hundrede Suler!

Sigurd blev ilde tilmode da han hørte den sorgende Enkes klagende Fortælling om sin Mand's og Tjener's skræffelige Pinsler.

Han skyndte sig med at udrette sit Grinde, og da der var Malmangel paa denne Gaard ogsaa, lod han Enken faa to Sække Mel for en billig Betaling i Skind og Pelsværk. Det var en Lise i Sorgen for hende at være forsynet med Mel til Huset for den lange Vinter, siden det var saa vanskeligt og kostbart at skaffe det op paa de ulændte Stier.

Hun tatted Sigurd for Handelen og ytreb, da han var færdig til at fare:

— Jeg hender mig selv klein, og min ældste Datter er heller ikke frisk. Det tør nok hændes, at vi ikke får Brug for alt det Mel, som vi har kjøbt idag.

— Du tror, det er Sotten?

— Jeg hender alt Stingene, og Angsten er ogsaa kommen.

Hendes Ansigtsmuskler bevægede sig krampagtig. Se til at fare hjem igjen, Handelskar! Du har bare en knap halv Fjerding at ride til nærmeste Gaard, og Dalen er let at holde. Men Sotten er kommen der ogsaa —.

— Er da Sotten alt faren over hele Dalen?

— Det er den ikke; men det varer vel ikke længe før.

Sigurd bød Farvel og red snart ind paa næste Gaards Tun.

Randen og en halvvoffen Gut mødte ham. Dette var en af Dalens større Gaarde, og her haabede Sigurd at faa solgt Resten af sit Mel, hvori han straks efter de vanlige Hilsninger spurgte Bonden om Melkjøbet.

— Jeg har endnu nogen Forryning af Mel; men det strækker ikke længre end til mit eget Brug. Her er mange fattige her i Dalen, som trænger til at købe Mel i Nar, siden Kornet slog feil i Høst, og det ser ud, som om ikke mange kan komme ud paa Kjøbsfærd herfra nu —.

— Det er vel Sotten Skyld i?

— Ja, min Hustru og to af mine Sønner er døde for en liden Stund siden.

— Na, her ogsaa!

— Sotten farer nok fortere end du nu, Kjøbmand.

— Ja, saa ser det ud.

Sigurd fortalte om, hvad han havde oplevet paa Færden.

Jeg kan tænke mig til det, efterkom denne sorte Pesti har faret frem her paa Gaarden . . . Hele Dalen er nu som lamslaat af Stræk.

— Rimeligt nok er det. Saa farligt har Svartedauden vist intet Sted herjet før.

— Det ser nærmest ud til, at ingen kommer til at overleve Fariotten her, svarte Bonden klagende, som om Graaten sad fast i Halsen.

Sigurd lod Bonden faa de Sættene, som han havde igjen, og tog ogsaa her Skind og Pelsværk i Bøtte. Særlig var han fornøiet med et stort Bjørneskind, som han vilde ha til at sove i, naar han maatte fare ude i kolde Nætter paa sine Kjøbsfærder.

Der fik Sigurd drikke stærkt Æl, saa meget han drak, saa hans Sind letted noget. Han tatted Bonden og hans gjenlevende Søn og bød dem et hjerteligt Farvel.

— Vil du snart komme tilbage og høre efter, hvorledes det gaar os, var det hørkommet, Sigurd Kjøbmand.

— Til Vaaren har jeg tænkt mig hid igjen. Jeg vil bede Vorherre om at stanse Sotten og værges eder mod den herefter.

— Bonden slog et Kors for sig og ytreb:

— Det bærer mig for, at Sotten bare er begyndt nu. Jeg glemte at fortælle dig, at den heller ikke har sparet vor kjære Prest; — hvorledes Kulde Vorherre ville værges os mere end ham?

— Er Sira Jørgen syg?

— Han er død —.

— Er det ogsaa Svartebaunden?

— Ja, han fik ogsaa de sorte Bylberne, — sorte som Bøg . . .

De forsed sig begge og skiltes.

Sigurd Kræmmer syntes nu, da han var blit af med alt sit Mel, at han ikke længere burde opholde sig i Jostedalen, siden Sotten saaledes slog ned for Føde. Da han om en Stund red forbi Kirken og der mødte ikke mindre end fem Ligkister med Ligfølger, kjendte han sig ligesom lamslaaet af Angst for den gru-elige Sygdom. Med Luen i Haanden, forsende sig uaf-labelig og yngende Ave Maria iatte han nedover Dalen paa Veien, som førte ned til Fjorden. Da han for nogle Dage siden red opover, havde han fulgt en Bivei, som førte op til Berge øverst i Dalen, og kommen til dette Veistille stansed han en Stund.

Der var noget, som la sig paa Hjertet hans og drog i ham. Det var Tanken paa den unge, æble Kvinde, Aasa Berge, som saa hurtig var blet Gierinde af hele Hjertet hans:

— Reiser jeg nu hjem igjen, mon jeg saa nogen- sinde faar se den vakre Gjenten igjen? Na — det er vel lidet rimeligt, saaledes som Sotten herjer her i denne affidesliggende Dal. Hvorfor ikke fare tilbage denne Bivei til Berge og slaa mig ned her i Bygden i Vin-ter for at hjælpe den æble Kvinde i hendes Kald? Jagert var det at leve med hende, og jagert var det at dø med hende som hendes Tjener i Sygepleien. . .

Men Mor min? Hun venter mig hjem og vilde bli i dødelig Angst for mig. Og mine smaa Søstend? De vilde sørge for mig. Mit Kjøbmandsskab bør pas-ies, — hvem hved, hvorledes Sotten tar i Bei nede i min Bygd? Folk venter, at jeg holder dem med nød-

vendige Varer, — kan jeg svigte dem nu, da de saa Steber kan komme fra Huset? Og kunde jeg ude Aasa nogen Hjælp? Ikke kunde jeg værgе hende mere mod Sotten end en anden. Tilbage til mine Pligter maa jeg først, og saa saar jeg bede Borherre værne min elskede mod den strenge Død. . . Na, naar skal denne svære Landeplage Tophøre?

Hestene tog paa at bli utaalmodige, knæggod og sparked med Benene; de skjonte, at de nu var paa Hjemveien.

Saa red Sigurd afsted hjemover, opindt af baade glade og pinlige Minder fra denne Færd i Jostedalen. Andre Dagen derefter red han ind paa sit eget Tun paa Gaarden Urdal.

— Kommer her ingen og møder mig? mumled han og slog i Lufften med sin Ridewisk, saa hans Hest rejste sig paa Tøben. Hvorledes kan vel dette hænge sammen?

Men der var stille og øde paa Gaarden, som om der ikke fandtes Spor af levende Skabninger mere.

Det randt ham koldt nedover Ryggen, og han saa hen til Dørene paa Stuen og Udhusene.

— Alle Døre er lukket her. Hvad kan her være hændt? Har her været Rovere, medens jeg har været borte? Er Folkene jaget og min Krambod plyndret?

Sigurd steg ned i en unævnlig Angst og førte Hestene hen til Stalden. Men for Stalddøren var der sat en massiv Hængelaas.

Sveden tog paa at perle sig i hans Ansigt. Saa bandt han Hestene ved Staburstrappen i Jernringen og tog af dem Kloven.

Stabursdøren var ogsaa aflaaft baade med Dørens egen og en stor Hængelaas.

Hurtig gif han hen til Staldbøren. Den var ogsaa aflaaft!

Da gif han hen til Fjøsjet, — der maatte da endelig være nogen tilstede for at passe Kjør, Sauer og Gjeter; nu var det Middag, — Husdyrene maatte vel snart stelles nu?

Angstfuld skotted han hen paa Fjøsdbøren, om den ogsaa skulde være aflaaft.

— Om — der er Skobden for og Hængelaas!

Han isprang hen til Laavedøren, — Hø maatte han straks ha til sine Geste nu. De maatte være glubende sultne, siden han bare havde lagt i det mindste Saget af Hø i Kløverne deroppe i Jostebalen.

— Na — der sidder ogsaa en Hængelaas foran.

Hestene knægger efter Fod og Drikke. Sigurd bringer da hen til Vandkummen for at hente Vand. Men se Laaget over Kummen var ogsaa aflaaft.

Da farer han ilsomt hen under Staburet for at hente en Jernstaur til at bryde op med. Der var ingen.

Han iler hen til Bedstjulet for at finde en Stang eller Rubbe til at sidde op med. Men for en Uhygge! For Bedstjulet er der ogsaa sat en Hængelaas paa Døren.

I Fjøsjet er der en Luftglugge for Kreaturene, — Sigurd iler derhen for at se ind.

Gluggen er skjovet for.

En Katugle farer flaskende over hans Hoved og sætter sig paa Stabursmønet, der den sætter sig til at hujesjottende over hans Aprilgang.

— Na, den ekle Ligiugl, mumler han og kaster en

Sten efter den; men den ser daarlige om Dagen, og Stenen traf ikke Maalet. Den vedblev at sidde, af og til hujede den. Aldrig har Katuglen været saa nærgaaende her, — aa, her har vel ogsaa Svartedauben været ude og gjort sit Værk. Alle er enten flyttede eller døde her nu.

Sigurd udvalgte sig en tung Sten med skarpe Kanter og gif med den hen til Fjøsgluggen og slog den ind.

Ikke en Lyd derindefra.

Da glitted han ind gennem Gluggen for at se, om der var Kjør der.

— Ikke et Liv er levende, — alle Kjør ligger overende, sprigende med Benene!

Han gjorde ligeiaa med Gluggelugen for Sauer og Gjetehuset. Tilstanden var ligedan der.

— Velkommen hjem igjen, Sigurd! Iod en velskjendt Røst ved Siden af ham. Na, er det dig ligevel?!

— Er det du, Mils, Grande, saa maa du da vel vide, hvad her er hændt?

— Svartedauben! Svartedauben, Sigurd! Bygden her dør vist ud —

— Mor? Far? Søstend? Tjenerne? Hvor er de alle, Mils?!

Mils korseb sig andægtig tre Gange og pegte mod Jorden —

— De er i Graven?

— Ja.

— Ikke de mindste vel.

— Alle, som her paa Gaarden var.

— Men min mindste tre Aar gamle Bror? Fik han ogsaa Svartedauben?

— Han har ingen Mærker efter den.

— Men hvad døde han saa af?

— Det ved jeg ikke, Sigurd. Alle de andre bar Mærkerne efter Svartedauben, men din mindste Bror var hvid og bleg over hele Kroppen uden en eneste svartplet . . .

Nils Grande orked ikke længer holde Taarerne tilbage, og Sigurd ikke heller . . .

Da sa Nils:

— Jeg har gaat paa Bjørnefangst mangen Gang og veidet Bjørn med min Dås, efter at den var opjaget og indringet og gjort fint. Det er ikke videre hyggeligt at møde en optirret Bjørn, naar Labberne hans slaar hastig som Trommesluffer mod Uvennen hans. Men jeg kjendte ikke saa stor Rædsel eller Uhygge da, som jeg kjendte nu for fjorten Dage siden, da jeg kom hid og fandt Bror din liggende over Brystet paa Tjenestegjenten eders — urørig og bleg som et Lig, det hun var og . . . Det sjarer i Hjertet paa en . . .

— Men gode Grande, da vesle Bror min ikke havde Mærker efter Svartedauben, hvad kunde det saa være?

— Kom ihu, at det gaar fort med Svartedauben, Sigurd! Det er næsten en hel Maaned nu, siden du drog ud paa Røjsfærd.

— Ja, saa omtrent; jeg havde flere Skyldnere at jare indom, før jeg for op i Jostedalen.

— Først blev Far din greben, Sigurd.

— Hvorledes fik han det?

— Det var bare tre Dage efter Du var rejst, Sigurd, — da kom han op til mig fra Naustet. Der havde han kjøbt nogle store Fiske af Husmanden eders og Fiskeknippet bar han med sig ind til mig og la det fra sig paa Gulvet. Konen min fik endda en stor Loff

af Far din, og den stelte hun til med det samme og fik den kogt til Kveldsmaden. Saa gif Far din. Tre Dage efter fik vi høre at Far din og Mor din var blitt syge, saa siden Søster din og dine to ældste Brødre, saa Tjenestegjenten. Vi var der da og stelte om dem. Men den mindste Bror din var ikke syg, da vi var der. Saa en Morgen, da Konen min gif her bort til eder, kom hun tilbage og meldte, at alle her var døde af Sotten saa nær som Tjenestegjenten og den mindste Bror din, Gjenten var endnu saavaa, at hun hangled oppe og kunde felle Kreaturerne. Vi trodde da, at hun vilde komme sig.

— Blev Far og Mor pinte meget?

— Det saa sliig ud, Sigurd, at al den Aramven, sa Gjenten eders. Men det gif fort, — de var haardt syge, bare nogle saa Limer, efterat Aramven var begyndt . . .

— Og Begravelsen?

— Ja, den gjorde jeg Dagen efter og Kirkerne slog jeg sammen med nogle Granders Hjalp, og jeg læste Ave Maria og Pater nooster og Credo over dem alle ved Graven og stænkede over Kirterne med Vievand . . .

— Men Præsten? Mødte han ikke? Vilde han ikke?

— Sira Jørgen er død, — han døde Dagen forud.

Begge Mandene forfød sig og bøied sit Hoved for Sira Jørgen.

Sigurd tog Grandens Haand, rystede den og la rørt:

— Tak, Grande, for Ave Marie, Pater nooster og Credo, som du læste!

— Du har ikke hørt asi, Sigurd Grande. Vi trodde om Gjenten eders og den vesle Bror din, at de nu var hjerget fra Sotten, og at den ikke bed paa dem. Dagen efter Jordfæerden hos eder, blev Konen min, Datter min, Mor min og Tjenestegjenten vor syge, og hun jeg var frisk. To Dage efter døde de, og to Dage efter stod Gravøllet. Da drak vi stærkt Øl i fire Dage for at lindre vore Sorger, og den femte Dag fulgte jeg vor Grande Nasmund for at drikke Øl der, — det var mig for ødt at være alene da. Saa blev Konen hans syg, og døde to Dage efter. Det var nu ni Dage, siden jeg havde været her paa Urbal, og saa gif jeg hid for at se, om du var kommen hjem igjen, Sigurd. Du var ikke kommen. Men inde paa Stuegulvet mødte her mig et forfærdeligt Syn. . .

Mik stansed og strøg sig med Haanden over Dinene.

— Hvad var det, Grande?

— Jo, da laa den mindste Bror din død over Gjenten eders. . .

— Og de havde ligget længe saa.

— Gjenten maatte være død samme Dag, som Gravøllet stod her efter Forældrene dine og de ældeste Brødrene dine; thi Liget hendes var gaat langt i Opraadning. Men det lugted ikke Spor raadbent af den vesle Bror din —

Mik tørked sig atter med Haanden over Dinene. . .

— Den vesle Bror min er altsaa sultet og tørstet ihjel i de ni Dage?

— Saa ser det ud, Grande. Dette var ikke hændt, hvis ikke Svartebauden havde herjet hos baade mig og Granden, — og dersom ikke Gjenten eders havde vist sig frisk.

Nu var det Sigurds Tur at tørte Dinene sine. Om en Stund spør han:

— Har I hørt, at imaa Børn er omkomne paa denne rædsomme Vis andre Steder. ogiaa?

— Jo, Sigurd Grande, det har desværre hændt ogiaa andre Steder, der Veien har været lang til Folk, og somme Børn fra afsidesliggende Gaarde har gaat sig vild, da de skulde prøve at finde frem til Folk. . . Ingen har før hørt eller ipurgt om en sliig gruelig Sot.

— Na, vil ikke Vorherre miskunde sig, saa vil Jorden snart bli øde for Folk. . .

Begge tørjed sig

Granden, der havde gjemt Nøglerne, fandt dem frem og gav dem til Sigurd.

— Men alle Kreaturene?

— Ja, med dem gif det som med Veslebror din. . .

— De sulted og tørsted ihjel?

— Saa gif det vist til, Grande. Jeg har ventet saa haardt paa dig. Kreaturene maa ogiaa nedgraves. .

— Ja. . . ja. . .

— Jeg har hugget og samlet Enebærbuske, saa du kan straks brænde og røge i alle Rum. . . Og Tjære til at røge med har du vel?

— Ja, det nytter ikke at graate, — jeg faar ta fat paa noget. . .

— Du faar komme til os og bo hos os, Sigurd.

— Na — Tak! Men min Krambod maa jeg skjytte og Hestene. . . Om Kveldene vil jeg komme bort til dig, — her er saa underligt ødt efter dem alle, ser du, Grande. . .

Tak, Sigurd Grande! Og saa maa du ikke tænke ondt om mig, fordi jeg ikke kom til at se hid, før det

var forjent . . . Døden . . . Døden har herjet rundt omkring her, saa ingen voksne hos os har faaet den nødtørstige Søvn . . . Al denne Nattevaagen har tat paa mig . . .

— Jeg ser det . . . Du er bleg som et Lig, Nils Grande . . .

— Na, her er saa ødt efter dem alle, at jeg kunde ha mest Lyft til at fare den samme Vej som min Hustru og alle de andre . . .

— Gjør dig stærk, Nils Grande, og far ikke med slige Tanker!

De laaite op til Stuen, som var rensturet efter Gravøllet. Sigurd fik se, at det ikke var Ligeagbathed fra Grandefolkets Side, som var Skyld i den svære Ulykke. Han hentede Al fra Kjelderens, og begge slutte sin Tørst af Olfjængen . . .

Om en kort Stund sovned de begge paa Bænken af Sorg og Udmattelse, der de sad ved Siden af hinanden.

De vaagnede om en liden Stund ved, at Nils rullede ned af Bænken.

Saa tog de fat paa at fodre Hestene og siden høre den uddøde Bustab til en Grav, som Nils alt havde opfaattet straks efter Tjenestegjentens og Besleguttens Jordbærd. Nils beklaged sig over, at han ikke i Tide havde set efter Husets Tilstand, medens Stgurd søgte at troste ham med, at han havde været ensom om at hjælpe her og der og saaledes ingen Tid hadde har tilovers.

De tilkasted Graven over Bustaben og satte en Sten paa Gaugen som et Mindemærke om den sorgelige Hændelse.

Saa fulgte Sigurd Granden sin hjem og var hos

ham til Morgenens, da hans Pligter kaldte ham hjem for at ordne og stille med Huset og Hestene.

Det saidt ham lei at saa kjøbt en ny Bustab fra Gaarde, der Eierne var døde, for en ubetydelig Betaling, og paa en Gaard hvor Eierne ingen Arvinger hadde i Live, bler han anmodet om at ta til sig Kjørene, bare han vilde fodre og stille dem.

Svartedaunen var en Cot, som drakte baade voksne Mennesker og Børn med sin Gift og værgeløse Smaa børn og Husdyr med Suk!

Efter flere Dages Stræv fik Sigurd Urdal endelig en gammel Enke, hvis Mand's Liv Svartedaunen nylig hadde tat, til at stille for sig.

Handelen i Kramboden begyndte igjen, og efter nogle Uger fattet han Mod og haabede paa at finde Naia Berge igjen, dirhen han vilde fare, saa snart han kunde finde en duelig Mand til at styre sin Krambodhandel. Men det var vanskelig nok at finde nogen saadan i de Dage; thi Svartedaunen skaante ingen, heller ikke dem, som hadde lært noget. Endelig fandt han en, som han tog til sig for at lære op og nogle Uger efter, da han mente at hans Betjent kunde greie Boden og Hestene, gjorde han sig istand til at fare til Jostedalens for at træffe Naia Berge.

— Na — gid, aa gid jeg maatte finde hende! var var hans stadige Duffe. Hun var mig saare kjær før; men nu siden jeg er blit alene her, er hun blit mig langt, langt kjærere . . .

Femte Kapitel.

Later-Loa.

Later-Loa hadde sine Vandringer mellem Gardanger, Bois og Sogn, og Jostebalen glemte hun aldrig at tvænge hen til, naar hun vanked om i Sogn.

Later-Loa var en mørkebrun, middelaldrende Kvinde, høi og tykalden og med ravnsort Haar. Hun levede af at spaa Folk i Hænderne, signe og maale og gjøre aat baade for Folk og Fæ. Men Folk var i Almindelighed rædde for hende; thi hun havde faaet Ord paa sig for, at hun orked gjøre ondt baade paa Folk og Fæ med sine Trolddomskunster.

Da Svartedaunen herjed haardt, var der mange som satte Sotten i ligefrem Sammenhæng med hendes sorte Haar og sorte Kunst, saa hun ofte blev udsat for at bli afvist, der hun begjærte Ratteln og Mad.

Hin ræbsomme Mandaubevinter i Aaret 1349 tog hun en Tur op til Jostebalen, der hun havde mange Kjendinger, som trodde fuldt og fast paa hendes Spaahomsgeade, og der syntes hun, maatte hun være tryggere end noget andet Sted. I den friske Fjeldbygd med den skarpe Vinterfulde kunde da ikke Sotten trives saaledes som nede i Fjordbygderne, der Blaasten fra Sydlandene maatte føre Sotten med sig, mente hun.

Men Røgtet fortalte om hende, at hun fór med at spaa om Liv og Død i Sottehuise, der hun vanked,

og alle i Jostebalen var nu derfor blet svært rædde for Later-Loa.

— Hun fører saa vist Sotten med sig, sa sotte.

— Sotten sidder i Klærne hendes, tilføiede andre.

— Og hun sætter vel Sotten paa dem, hun vil ha den paa, mente mange.

Later-Loa havde ondt for at faa Ratteln; thi Strækken for Svartedaunen og hende havde grebet sig om sig i Jostebalen, at den gamle Gjøstribed døde ud saa hurtigt, som der døde Menneker. Tilfids afviste man hende rent og bød hende fare til næste Gaard. Alle styldte paa Sotten og al den Kvide og Fattigdom, den voldt. Men Mad gav man hende med paa Veien, — det var Smutterædselen, som havde grebet saa mægtig om sig i det sidste, saa hun maatte fly fra Hus til Hus, og hvor hun end kom frem, blev hun afvist. Ude kunde hun jo ikke ligge, — hun bad og bønaldt om Barmhertighed; men alle var rædde for hende, og tilslut fik hun ikke sidde ned paa en Kraaf engang, men maatte sidde paa Huggestabben; thi det Ord gif alle Steder, at der hun havde fæddet paa en Bænk eller en Kraaf, der gjorde Sotten ryddigt Hus.

Men Later-Loa var opfindsom, — Tryk og Nød og Mennekenes Ubarmhertighed gjør opfindsom.

Later-Loa tyed til Høladene eller Fjøsene, som næsten overalt der i Dalen stod ulaaste. Hun var haardfør og vant til at taale baade Sult og Kulde.

Men saa kom hun jent en Kveld til en Gaard, der hun atter blev nægtet Hus. En uhyggelige Forbandelse udslænged hun som Svar paa Bortvisningen.

— I er nok rædde mig her i Dalen nu, siden Svartedaunen kom. Men Svartedaunen skal ta eder alle undtagen dem, som gir mig Husly og Mad, indtil

jeg kan krabbe mig væk fra denne forbandede Sottebygd!
— Sotten har ikke naaet dette Hus endnu, og derfor er J rædde mig nu, fordi jeg vanter omkring fra Hus til Hus.

— Ti stille, Tater-Loa! Det er din egen Skyld. Hvorfor har du faret omkring allevegne og øvet Trolddomskunsterne dine!

— Ha — bi du bare! Du, som ikke under mig saa meget som en Skaal Havrevelling og en Kraf ved Dvnen at sidde paa, nu det er mørkt og koldt ude, du skal ikke bli sparet for Sotten, saa ræd du end er for den!

— Hat dig væk, Tater-Loa!

Tater-Loa gif da mod Døren, men vendte sig om i Døraabningen, hytted med Haanden mod Bonden, som hurtig greb Døen sin fra Væggen.

— Hug mig bare, om du tør, Knut Bonde! Du hug ikke, dengang jeg lagte Knæet dit.

Dermed drog Tater-Loa hurtig op en Gjenstand fra en Lomme i en Fold af sin Stof og sigtet med den paa Knut Bonde.

Han lod sig ikke skræmme, men gif raadt hen til Døren og staf efter hende med Øksestafet.

— Se der! streg hun iltert, og jprøited en Væstelig i hans Dine, som sieblittelig blev blinde.

Bonden for tilbage med et Strig, — mere af Forstrækkelse end af Smerte.

Det var en Træsprøite, hun havde truffet op af sin Stakelomme, og den indeholdt en ætsende Væste, som i Forsningen tog bort Synsevnen.

☛ Familien jamred sig, og Tater Loa lukked skrattende Døren og for ud i Natten, bærende sin Byldt under Armen.

Ogsaa denne Nat tog hun ind i Hjøset og la sig mellem Sauerne paa en Galmvift, som hun hentet fra Laaven, tryk om at hun var fri for Uro fra Knut Bondes Side. Men var hun fri ham, saa var hun ikke fri for Sauerne; de gav sig straks i Færd med at æde og Sengehalmen under hende, og Sauernes Tænder gjorde fiindom ublide Greb i hendes Krov. En iltter Vadder noiede sig ikke med nærgaaende Bid efter Halmen, men stanged til hende, saa det knaged i hendes Sideben.

Med et undertrykt Hul irrang hun ræd op og overlod sin Sengehalm til Sauernes frie Raadighed, og da deres Graadighed snart gjorde det fuldkændig af med hendes Seng, blev der No i Saugehøiet

Hendes Raadel for Vaddereren veg foru, da hun i en Krog af Hjøset fandt No mellem en Del Lam, som saa stille og jortet. Der sooned hun og sov til Graalysningen, da hun blev vækket ved, at Gjenten bar ind For til Sauerne, som straks tog paa at skvære og æde.

Hjøsgjenten saa intet til Tater-Loa, og da hun havde kastet Høet ind til Sauerne, irreg hun ud og hen til de øvrige Husdyr

Tater-Loa turde nu ikke længere opbolde sig i Saugehjøset, men skyndte sig med at fortære en Klingbit med Smør og Ramost paa.

Kommen saa vel fra Gaarden til den næste, som saa omkring en Hjerding derfra, tog hun fat paa Ronen der, som var alene igjen i Hjøset, og jpurgte:

— Hvorfor er du saa alene du?

— Na, du ved det vel, Loa?

— Svartedauben?

— Ja, baade Mand og Børn har sroget med. Nu er alle ræd Hjøset, — her kommer ingen, om jeg

— Jaa både i denne Dag, og Grandefolket her borte saa det slutte at ryge her . . . Aaja, en skal meget saa ikke, før en faar slippe fra Verden.

— Sig jaa, Sunniva!

Tater-Loa fortalte nu omstændelig alt vedrørende sine Hændelser og glemte ikke at fortælle om den sidste Ræse Gjenvordigheder.

— En Mand, som har talt med Knut Bonde idag, og som nylig er gaat forbi mit Lun, fortalte mig, hvorledes du greide dig derborte, Loa. Han Knut var allfor haard mod dig, ved du, og blind blev han afte —.

— Det ved jeg, han ikke kunde bli, Sunniva, men det var nok til at tømme ham, skulde jeg mene.

— Javist, Loa. Men ved du, hvad alle her i Dalen siger om dig?

— Aaja, de skylder vel mig for Sotten?

— Ja, de gjør! Alle Steder, der du har været indom, der dør de, siger de.

— Der kommer til at dø flere herefter, Sunniva, og alebes som de styr hverandre her i Dalen nu . . . Er det ikke underlig, at Folk i al denne Rædselen skulde ikke saa ubarmhertige mod hverandre? Nu kunde de velop trænge til at støtte hverandre med alt, som de kunde —.

— Det er vel sandt, Loa. . . Aa jeg hender mig saa elendig og uvel . . .

— Det er vel ikke Sotten?

— Jeg ved ikke, Loa . . . Det tar paa at stikke om af mange Syler . . .

— Det er Sotten, Sunniva —.

— Sotten, Loa?!

— Faar jeg ie Haanden din!

Sunniva rækker den frem.

— Det kan nok være Sotten . . .

— Jeg er angst, — aa jaa angst —.

— Hm -- det er nok Sotten . . .

— Og her er ingen, som kan se til mig og stikke Fjøset . . .

— Jeg kan være her og hjælpe dig vel?

— Aa — nei, Loa, jeg er bedre nu . . .

— Du tør ikke, du heller . . . Her blir snart ikke en Sjæl længer. . .

Da aabnes Døren, og unge Aaja fra Berge trin-ner ind.

Sunniva blir hjertelig glad; thi hun har hørt om unge Aaja fra Berge, hvormeget godt hun har gjort allevegne, der hun havde faret for at pleie de syge.

— Aa, jeg tror, jeg har faat Sotten, Aaja . . . Svartedauben . . .

— Tro intet om dette, men haab paa Vorherre, at han gjør alt til det bedste.

— Var her bare nogen, som kunde stelle de stakkars Dyrene —.

— Jeg vil være hos dig, Sunniva. . .

— Der er endelig en, som er villig til at hjælpe sin Ræste, siger Tater-Loa, unge Aaja Berge skal Svartedauben ikke faa Bugt med. . .

— Gid du sa sandt, minkled' Sunniva og forsed sig.

Aaja og Tater-Loa gjorde begge det samme, idet de med Forsærdelse i sine Aasyn la Mærke til, at Sunniva graablegnet og fik de sorte Flækker, som tyded paa Pesten.

Om Kvælden døde Sunniva, og Aaja Betge sprang

hen til nærmeste Grander efter Folk for at ta imod Busskaben og gjorde Liget.

Tater-Loa var tilbage og fodred Busskaben imedens. Der fik hun nu ligge og fik ogsaa beholde en Ko for at ha Mælk til den tørre Kost, som Aaja udleverte hende fra Staburet.

Aaja blev kaldet til en anden Gaard, der det mangled al Hjælp, og hun bød et venligt Karvel med Tater-Loa, som nu fik raade Gaarden alene, som hun bedst vilde.

Men saa Dage efter fandt forbitarende, at der ikke længere røg fra Peisen der paa Gaarden, og de saa ind i Stuen.

Der saa Tater-Loa død med de vanlige Mærker efter Svartedandens Herjing.

Hun undgik ikke at bli rammet af den Sot, som hun havde ønsket over Jostedølerne. Sotten herjed nu saa svært, at ingen var villig til at jordfæste hendes Lig.

Sjette Kapitel.

Folket i Jostedalen dør ud.

Forfærdeligt havde Sotten herjet i Jostedalen; men det var ligevel lidet i Sammenligning med, hvad den herjed, eiterat man ikke længere rak til eller ikke vilde nedgrave de døde. Rædselen greb Sindene sliq, at ingen turde eller vilde gaa indom et Sottehus, undtagen

unge Aaja fra Berge, og da herjed Sotten med iaadban Voldsjomhed, at alle gjenlevende mente, at Dalen maatte bli øde for Folk.

De ældre fik ingen Pleie længere af de yngre, som forskrækkede foldte sine Rindjakke og for til andre Gaarde, delvis medtagende Kreaturer. Forældre, som saa jage, maatte se paa, at deres imaa Born vanimægted af Sult, Kulde og Vanrøgt eller af Sotten. Smaa Born maatte se paa at deres Forældre døde fra dem, og de kitted ihjel over deres Lig, hvis ikke Sotten greb dem og gjorde en hurtigere Ende paa dem.

Tjenere ivigted og flugted til andre Bnader.

Velstaaende Folk gjorde det samme, læstede Madvarer paa sine Heste og red ned til Fjordbnaderne, der de i Regelen heller ikke blev ivarte.

Efter Presten Sira Jørgens Død slutted man efterhaanden med at føre Ligene til Kirkegaarden for at nedgrave dem der. Man gjorde det lewintere og nedgrov dem, der dyb nok Jord nærmest blev funden ved Huset, som Ligene var liggende i.

Og man nedgrov dem ikke dybere, end at Jorden saavidt dækked Liget.

Om Ligkister var der omhøder ikke længere Tale; man svøbte dem ind i de Sengklar, de var døde i, eller nedgrov dem i deres Gangklar, der de var døde — hifi eller her — ved Huset eller paa Landeveien.

Da Dagen længedes, og Solen stinte mildt paa Jorden, udvikled der sig en ulidelig Stank fra de mangelfuldt opkastede og paafulde Grave eller fra — de mange ubegravede Lig, der Hjælp ventted.

Nesf Berge var ene hjemme, — Nslaug, hans Hustru og Aajas Mor, Gilej, hans anden Søn, Aajas anden Bror, var begge døde, — Aajas omhyggelige

pligtede kunde ikke rædde dem. Men Olaf Berge bar sine Svinger som en Helt og opmuntred sin Datter Aasa til at vedbli med sin Sygepleie, der det mest trængtes.

Olaf kjendte sig selv syg, — der var intet Bud at gaa til hans hjære Datter . . .

Saa tog han Staven sin og gif saa modig og stærkt, som han efter Omstændighederne formaadde, for at lede hende.

Han mødte hende kommende fra en Gaard, der Sulet var blit øde; de fleste var døde, og Kisten hadde reist med nogle imaa Børn til nærmeste Bygd.

— Jeg har nok faat Sotten, Aasa, udbrød han, da han traf hende.

— Na, Far, du ogsaa?! Skal jeg da bli alene tilbage her?

— Det ved vi ikke, hjære Aasa, ikke endnu, — her loer da ikke saa faa igjen.

— Men det gaar svært fort, — hastigere for hver Dag, som gaar . . . Na, saa dødjens bleg du er, Far —.

Graaten tog hende nu med saadan Naat, at Far hendes neppe orked se paa hende.

— Na, graat ikke saa; — det er bedst for mig du at saa følge efter de andre . . .

— End for mig da?

— Nei, du har dit Kald, — Sotten vil vist ikke være dig.

Hun blev estertænkjom, — tænkte paa Sigurd sommer fra Sogn, som havde lovet hende at komme hjem til Sommeren.

Der var ikke langt igjen til nærmeste Gaard, og hun tog sin Fars Arm og ledte ham derhen. Der var tomt, — alle var døde af Sotten for længe siden.

Hun vidste om Røglerne og fik laast op til Stuen. Der var lagt nye og rene Sengklær paa Sengene.

Far hendes klædte af sig, hvad hun hjalp ham med, og fik lagt sig.

Mad fandt hun frem til ham fra Staburet; men han orked ikke smage noget. Der var Al igjen i Kjelderen, og det drak han lidt af.

Dette blev den tungeste Sygepleie for Aasa Berge, og hendes Fars svindende Kræfter tog spulig yderst haardt paa hende.

De vanlige uhyggelige Tegn paa Sotten tog til at ytre sig, og Olaf Berge talte om, at han kjendte den pinsomme Angst, som pleied følge denne Sygdom.

Omsider mærked Aasa, at de velkjendte sorte Klæker tog paa at aetagne sig paa hans Ansigt og hun skjonte da, at hendes Far var viet til Døden som de mange andre, hun hadde pleiet og vaaget over til deres sidste Dieblit.

— Aasa! mærkte han sagte.

— Hvad er det? spurgte hun i samme Tone og tog hans Haand med en søv Sygepleiers milde Omhed.

— Der er vel ikke Raad til at begrave mit Lig paa Kirkegaarden nu, saa rædde alle er blit, — og saa saa her er igjen?

Jeg skal sørge baade for Kiste og Koff nok til Jordfæstingen paa Kirkegaarden . . . hvis du skulde dø . . . De vil ikke nægte mig det, hjære Far . . .

Hvor stærk hun end gjorde sig, kunde hun dog ikke skjule for Far sin, hvorledes Sorgen greb hende.

Han rakte hende sin Haand, som hun krampagtig holdt i sin.

— Du kommer ihu Sigurd fra Sogn, den pene, unge Mand, som var hos os paa Handelsfærd kort efter, at Styrt Kræmmer var død?

— Ja, hvistend hun.

— Han loved at komme hid igjen . . . Han holder meget af dig, Aaja . . . Lever du over denne usæle Farsot, vil du finde en god Forsørger. . . en god Kammerat i den unge brave Manden.

— Det er ikke at vente, at jeg lever over dette, — jeg farer efter eder. . .

— Sig ikke det . . . Børverre gjør saa meget underbart . . . Farvel Aaja!

— Farvel, Far! Hils til Mor og Eilef og Knut og Stork! hvistend hun lige saa sagte som hans Ord kom.

— Ja, var det neppe hørlige Svar.

Olaf Berge drog sit sidste Suf og var død.

Aaja bredte hurtigt Sengklæerne over ham, luffed hans Dine og stundte sig ud.

Ikke længe efter havde hun faat Mænd til at gjøre sin Fars Riste og faat deres Lofte om at hjælpe til, forat Jordefærden kunde foregaa saa høitidelig, som Omstændighederne tillod.

Hun havde faat samlet ikke mindre end 12 Mand fra forskjellige Gaarde omkring i Dalen, der det endnu fandtes nogle saa Mand igjen. De kvied sig; men Aaja som havde vist sig saa opofrende mod den hele Bygd, kunde og vilde de ikke nægte noget.

Olaf Berge fik saaledes sit sidste Ønske opfyldt og blev nedgraven paa Kirkegaarden.

Aaja fulgte med til Graven og bad for sin Fars Fred i det andet Liv.

Hubroen viste sig ogsaa ved denne Jordefærd som

oftere tidligere paa Kirketaget, og om Kveldene kunde de saa gjenlevende i Kirkens Nærhed høre dens tunge, ilbevarslende Skrig.

Dette var den sidste Begravelse ved Kirken i Jostedalens under den sorte Døds Tid, og det vared længe — længe, før der atter blev begravet nogen.

Tre Fjerdedele af Jostedælerne var nu enten døde eller delvis udslutte fra Dalen, og Resten fros med saa fort, at saa trodde paa at saa høre Gjægen til den kommende Sommer.

Da Eigene tilfaldt heller ikke blev begravet hjemme ved Hviene, men laa og raadned i Stuerne, gif det fort ind i Døden med de gjenlevende af den voldsomt indsvundne Befolkning. Bygden blev saa forvejet, at ingen længer kunde staa imod, og de, som ikke slugted, døde da efter en forholdsvis kort Tid.

Mange eller de fleste var de, som ikke søgte Redning i Flugten, fordi de trodde, at intet kunde hjælpe mod Svartedauden. Tidender fra andre Bygder fortalte, at der var det lige saa ilde.

Renlighedsstellet blev selvsølgelig elendigere, jo længere og voldsommere Sotten herjed, og tilfaldt hansed man dermed ganske; men derefter fik Sygdommen saadan Magt, at den maatte vinde Bugt med de gjenlevende ogsaa. Da det led til Enden med Dalens Folk, og der kun fandtes en og anden paa affidesliggende Gaarde hist og her tilbage, som var optat med at pleie sine syge, opsogte Aaja Berge ogsaa disse.

Paa Gaarden Stølen kom hun saaledes sent en Kveld. Der var Ronen tilbage; hendes Mand og Børn var døde og begravet paa den nærmeste Ager, hvad hun selv og alene havde været nødt til at sørge for.

— Hun var hun meget træt og mødig af overanstrengt Arbejde, og Nattevaagen og tilbøls Sult.

Da Aaja fik Die paa den udtærede Kvindestiftelse, som hun alene i sin Stue og stirrede med Fortvilelsen og i sit Ansigt ud gennem Sluggen, kjendte hun sig med et næsten overvældet af Sorg, uagtet hun havde været meget værre Tilstande end paa denne Gaard. Her saa hun ubegravede Lig, hvad hun ellers havde fundet paa mange Steder. Men den gjenlevende Kones Besiddelse og Fortvilelse forekom hende endog værre end Døden.

Da Aaja kom ind i Stuen, vendte Konen sig for at se om mod hende. Hun kjendte hende ikke, men havde hørt meget om Aaja Berges trofaste Sygepleie og om den paa de fængte Gaarde i Bygden.

— Godtveid og Guds Fred! hilste Aaja og slog et Kors foran sig.

Konen svarte med den samme Hilsning og foried sig.

— Jeg er Aaja fra Berge og er kommen for at se, hvorledes her staaar til.

— Na, jeg har hørt meget om dig, Aaja, og ofte tænkt paa dig. Just nu tænkte jeg paa, om jeg skulde kunne opleve at se dig, og saa kom du som fra Himlen . . . Saa ødt her er, Aaja . . . Du kender mig vel ikke?

— Jeg har vist set dig ved Kirken —

— Jeg har vist set dig ogsaa der — før Sotten kom. Jeg hedder Aatrid Stølen —

— Navnet dit har jeg vist ogsaa hørt —

— De er døde alle mine her, og vistnok ingen levende igjen af min Tid heller.

Hun fortalte om, hvorledes hun alene havde maat-

tet nedgrave Sigene af sine hjære, efterat hun var aldeles udmattet af Stræv og Slid og Nattevaagen og tilfaldt af Sult.

— Jeg har med mig noget Mel i en Pose, Aatrid.

Hun skyndte sig ud i Gangen og tog den ind og satte den ved Ildstedet.

— Na, det kom vel med. Mel var det just jeg mangled.

Ilden var gaat ud paa Aaren, og der var høligt i Stuen. Det led ud i April, og Dagene tog paa at bli lange. Men i Jostedalen var der endnu nok saa kolbt, naar Vinden stod ned i Dalen fra den vældige Jostedalåbra.

— Det tar paa at mørkne og det blaaser koldt ude. Lad mig tænde op paa Aaren, Aatrid.

Jeg har ikke orket at hugge nogen Ved idag; jeg har været saa altfor træt og mødig . . . Jeg har ventet paa, at Døden skulde komme ogsaa til mig, forat jeg kunde finde mine igjen . . .

— Du ønsker det?

— Ja, det synes mig, at jeg ikke har noget at leve efter her længere; — jeg vantrives saa . . .

— Giv Taal, Aatrid, og-tænk ikke saa. Sorgen kan Børherre slutte med Tiden. . .

— Na — nei, jeg vil sørge, indtil jeg finder mine hjære tilbage . . .

Hun havde før grædt saa meget, at hun ikke havde flere Taarer igjen.

— Jeg skal gaa ud i Staaalen og hugge Ved, Aatrid.

Aaja skyndte sig ud i Staaalen og hug snart op et Par Fang Ved og bar ind i Stuen.

Saa tændte hun Ild op og la tør Ved over. I-

den lyfte og varmed, og Astrid Stølen vaagned derved som fra en ond Drøm.

— Sæt dig hen til Aaren og varm dig, Astrid, sa Aaja, idet hun tog Bryden og stured den ren, gif saa hen til Kilden efter Vand og skylled den.

— Der er Fløde paa Staburet, Aaja, og nyfist Melk, og ta saa med dig lidt Spegekjød. Nøglen staar i Døren.

— Du har da været god for at stelle Kreaturene endnu?

— Aaja, — saavidt —; men jeg ved ikke, om det havde været mange Dage længere . . . Jeg kender mig saa dødsens mat —.

— Jeg ser, du er klein, Astrid.

Aaja skyndte sig til Staburet, som endnu var vel forsynet med Kjød og Smør; men der fandtes ikke Spor af Brød eller Mel.

Aaja kom snart tilbage fra Staburet med det, som Astrid havde bedt hende hente, og saa kogte hun Flødegreb og Dravle, som de begge spiste med Spegekjød til.

Barmen, Maden og det gode Stel gjorde Astrid godt, og hendes Humør blev bedre. Hun spurgte:

— Nu er det længe, Aaja, siden jeg hørte noget om Tilstanden ude i Bygden. Du faar fortælle mig alt det, du ved.

— Uhyggeligt vilde det være at fortælle dig om al den Elendighed, som jeg har fundet alle Steder her i Bygden . . . Det vilde ikke gjøre dig godt, Astrid, og skulde du ogsaa bli syg nu, saa ved jeg ikke, hvor jeg skulde gjøre af mig . . .

— Na, fortæl ligevel, Astrid, — hvad er handt? Det er saa længe, siden jeg fik nogen Tidende udefra . . .

— Siden du endelig vil saa . . . Der var ingen

til at stelle Hesten og Hjørerne, Sauerne og Gjetterne hjemme, da jeg maatte bort for at stelle med de syge; Far og Mor og mine Brødre er alle sammen døde, og Styrk Kræmmer ogsaa, — han var den lærte . . . Han fik Sotten paa Hjemveien, — det har du vel hørt?

— Ja, han Styrk har været berørte mange Gange med Kram . . . Det var en saadan Inil og flint Gut . . .

— Ja, det var han Astrid . . . Saa da maen var at saa til at stelle med Kreaturene, fik jeg en af Gravølsmændene til Far min med mig hjem til Berge, og ham fik jeg til at slagte ned hele Vuskaben og ialte og røge Kjødet. Men for han var fuldt færdig med Røgningen, døde han ogsaa.

— Staffars Aaja! Og hvad gjorde du saa med Liget efter ham?

— Jeg grov det ned i Sneen, som saa mange andre Kvinder har gjort her i denne forfærdelige Vinter . . . Men her ligger en Mængde Lig baade af Mennesker og Dyr inde i Hujene og raadner der . . .

— Uh — det er fælt at tænke paa . . . Der blir noget at gjøre for de Staffars Folk, som blir igjen, naar Telen gaar bort . . . Før raader de ikke med at grave ned alle . . .

— Ja, hvis der blir nogen igjen . . .

— Ingen, tror du?

— Jeg ved ikke om der nu findes nogen levende Mand igjen . . . Og de, som prøvde paa at flygte fra Bygden, var nok alt grebne af Sotten; thi jeg har ivrugt, at mange Lig ligger efter Riveveien ned til Fjorden . . .

— Na, dette er ikke til at holde ud, Aaja . . .

— Jeg har en Mening om, at her er endnu nogle

finder eller Børn i Live, og imorgen maa jeg afsted for at lede efter gjenlevende mellem alle de døde . . .

— Na — jaa blir jeg alene . . .

— Mit Løfte og mit Kald byder mig at opsjøge de syge. Men jeg lover dig at komme igjen, saa snart jeg er færdig med Søgningen.

— Da finder du mig vist ikke mere i Live, Aasia . . .
Na, her vil bli jaa ødt — saa ødt . . .

— Ja . . . Men jeg haaber at træffe dig igjen en Gang. Saa fort jeg fornaar, kommer jeg tilbage til dig, og siden skal vi bo sammen. Du faar flytte til Bøge med mig, Aitrid.

— Vorherre velhigne dig, Aasia!

Et blig næste Morgen efter Krokosten hød Aasia sig selv med Aitrid Stølen, tog sin velfoldte Ristefkræppe paa Aaklerne og drog ud for at oplede syge, vansære og forladte Børn.

Det var endnu ikke jnebart; hun paa enkelte Steder, som laa lunt til og mod Solen, jaaes bare Jordflækker. Mere havde Sneen ikke rimet der, uagtet det led til Slutten af April.

— Na, bare Vaaren vilde komme! sukked Aasia, — hun skubte sig frem paa ujevne Stier, der Stene hist og her stak op af Sneen, medens det der, hvor Færdigheden var større, var jnebart.

Stien svinged forbi en Berghammer, og Aasia fik sig, som hun vented, Die paa en Gaard. Der tog ikke hun nogen Skorfien.

— Her er ogiaa vist øde, tænkte hun og skyndte sig ind paa Tunet, tog Skræppen af sig og lattede den i Sneen.

Der blev hun staaende en Stund for at se sig omkring.

— Nei, hvad kan det være, som ligger i Sneen der?! Na, Vorherre hjælpe os! Det er en liden Gut . . .

Han sad i en sammenkrøbet Stilling, som om han sov. Hun tog ham og løstød ham op. Han var iført bare Skjorte og en kort Badmelstjole, som var utilstrækkelig gjenknappet i Ryggen.

— Staffars vesle Gut! jamred Aasia; han er gaat ud og har sat sig her i Sneen . . . Staffars liden! Tre — fire Aar bare! Her maa han være sovet ind og frosiet ihjel . . .

Hun trøkked den døde Gut til sit Hjerte og brast i en frampagtig Graad.

Om en Stund kom hun til at tænke paa sit hellige Løfte og sit Kald, raabte efter Guds Mistund og jamled nyt Mod. Saa la hun sig ned i Sneen, foried sig og læste sit Pater noster, Credo og Ave Maria.

— Hvorledes staaer det til inde? spurgte hun sig selv uvilkaarlig og gif ind i Stuen.

Døren stod paa Gylt. Den vesle Gut havde ikke lukket den igjen, da han gif ud.

— Med bankende Hjerte aabned hun Døren paa vid Bæg . . .

Hvilket Syn! Der laa Forældrene med tydelige Mærker efter den forie Død, og to endnu mindre Børn end den ihjelfrosne Gut laa døde i deres Arme . . .

Hvad kunde vel Aasia Berge gjøre? Efter en tung Stund sprang hun op, gif ud efter Guttens Lig, la det i Sengen ved Siden af de andre, lukked Døren og Dørdøren, tog Skræppen sin paa Aaklerne og gif ifsomt hen til næste Gaard. Den var forladt, og der fandtes intet Lig og ingen Husdyr. Var de døde og begravne? Eller var de flygtede?

Somme Steder fandt Aasia fremdeles Lig i Stu-

erne og døde Husdyr i Fjøsene, og andre Steber var det tomt. Paa de større Gaarde hadde mange slaaet sig sammen for at hjælpe hverandre; men ogsaa der fandt hun enten raadnende Sig eller tomme Rum . . .

Efterjom hun stred frem og omkring i Dalen, fandt hun oftere Sig efter Veiene, voksne og Børn . . .

Aasa var indom alle Hus og Hytter, der hun antog, at Folk kunde bo eller ha bod. Men hun fandt ikke en levende Sjæl mere.

Flere Uger var gaat hen for hende med denne Eftersøgning. Dagene blev lange, og Solen tog paa at smelte Sneen for Alvor. Men Markerne var endnu tørte.

Enjombheden midt i alle disse forfærdelige Ulykker la sig kvælende over Aasa.

— Hvorfor sparer Herren alene mig? spurgte hun sig tiid. — Na, min Tur kommer vel, naar mit Kald er udført . . .

Da hun ingen levende mere kunde finde noget Sted, var Tiden kommen til at fare tilbage til Astrid Stølen.

Med Solnedgang naadde hun frem til Stølen. Det led nu langt ud i Mai, og Marken udenfor Astrids Hus var tat paa at grønnes. Med Angst, jævende mellem Haab og Frygt gif hun ind paa Tuset. Der røg ikke fra Storkstenen, — alt var saa dødt og stille . . .

Hun ilte ind i Stuen. Gluglugen stod oppe, og Straalerne af den synkende Sol viste hende, — Astrid Stølen's Sig . . .

Aasa fandt, at hun var den eneste gjenlevende i Jostedalen.

— Na — for en Gru! Jostedalen er uddød . . . Alene! Alene . . .

Syvende Kapitel.

Jostedals-Rhyen.

Sigurd Kræmmer sit spurgt fra nogle, som fignated fra Jostedalen for Svartedaudens Skuld, at alt Folket der i Dalen holdt paa at udde.

Det gif som et Stif gjennem Hjertet hans ved denne Tidende. Han tænkte paa den unge Aasa Berge, som havde git Herren Løfte om at tjene saa mange, som hun orked, ved deres Sotteieng. Men den Trøst sit han da, at hun var afholdt af alle der i Dalen for sine fromme og taalmodige Tjenester, ja at hun var agtet og anset som et Sendebud fra Himlen i det fattars Folks jævne Nød.

Dag efter Dag tænkte han paa at fare derop for at formaa hende til at komme til ham og jorene sig med ham. Men lige saa ofte kom det for ham, at det var en stor Synd at friste hende til at vige fra sit hellige Løfte og sit Kald, og at hun havde faat Kald af Vorherre selv, tvilte ikke Sigurd et Dieblit om; thi hvorledes skulde hun, som for omkring i alle Sottehus, hun kunde naa til, bli sparet mere end alle andre?

Sigurd ventede paa Vaaren med den største Længsel; da havde hun lovet at ta imod ham. Før vilde det vel ikke nytte noget at bede hende følge sig heller . . .

Saa var det ogsaa det at Folk i hans Bygd had ham være hjemme for Handelens Skuld, — de trængte ham og Væterne hans. Og Sotten herjed der i Bygden

frøbefes, hvorvel den havde minket i Boldsjomhed. Vindhaudevinteren kaldte Folket den Vinter, og Mislykkeligheden og Sorgen var stor allevegne. Men da Vinteren tog paa at minke, fatted man nyt Haab om Liv og Redning.

Det led ud til Slutten af Mai, og Solen kom med sine varmende Straaler. Det syntes, som om Svartvinteren ikke trivedes i Norge under Solskin, — den holdt sig mest af Vinterfulde og Mørke som saa meget andet vint.

Sigurd Kræmmer glæded sig til den sagre Sommer, som nærmed sig, — nu var Tiden kommen, da han havde Lov til at fare til Naia Berge, — om hun endnu levede da. Ja, derom maatte han nu staa sig til, selv om han skulde lede hele Jostedalen rundt om hende. Nu var det jo bare Marken overalt, og han vilde ride afsted paa sin raskeste Hest for at lede hende op. Mon hendes Forældre levede? Han havde hørt hørt derom. Men var de døde, var det maaske ikke saa let at finde hende. Skulde han fare alene til Jostedalen eller ta nogle Venner med sig? Hvem kunde han ta, om der ikke fór Nøvere og Tater omkring deroppe, saa øde som det nu var for Folk i Jostedalen?

Sigurd bestemte sig til at ta med sig tre raske Venner; det fik han, og saa satte de afsted en blank Morgensmorgen, alle fire væbnet med Spyd, Døger og Pile — for det Tilfælde, at de skulde støde paa Ufredsmænd og Nøvere, Taterfølger og saadanne; thi der gik Rygter om, at slige Folk fór omkring i Jostedalen og holdt nu, siden der ikke længere var nogen til at sætte den.

Sigurd og hans Mænd kom heldig frem til Veien, som fører til Jostedalen. Nattet af Tidernes Pine var

Mændene i friskt Humør, men ikke Sigurd Kræmmer fra Urdal. Han søgte at være ved godt Mod; men det slog ikke til for ham, — af og til faldt han ligesom bort, — han drev med Strømmen af sine egne Tanker . . .

— Naia er vel ikke mere til at finde her paa Jorden, sukede han. Kan da ikke mine Følgevende stjerne, at der er noget i Ulave med mig?

— Sigurd, — hvad grunder du paa? spurgte netop da en af dem.

— Siden — siden skal jeg fortælle —

Hans Ansigt mørkned af Blodet, som ivrang belt ud i Huden, — saa medtaget var han af Tanken paa Naia Berge . . .

Der blev tykt mellem dem, og de red opover hastigere, end de ellers havde tænkt sig til.

De var inart paa det høieste af Veien til Jostedalen, og i det fjerne, høiest oppe ved Himmelbrynet, fæstede de Dinene paa en Snefon.

— Men hvad er det? spurgte Sigurd

Han stygged omhyggelig med Haanden for den blændende Sol og skued skarpt paa en Skikkelse høiest oppe paa Snefonnen.

Ved Sigurds Spørgsmaal saa hans efterrindende Kammerater sig omkring til alle Kanter, men fik ikke se noget, som kunde gi Anledning til nogen Mobbemærkning, og saa sa en af Mændene bare:

— Vi ser intet.

— Ser I ikke det der, som sidder oppe paa den Bergknatten midt i Snefonnen?

De stygged alle med Hænderne for den blændende Sol, hvis Straaler Snefonnen kasted tilbage med en Glans, som stak i Dinene.

— Er det ikke en Kvinde? spurgte Sigurd aandløs.

— Det er vist en Kvinde, svarede Sigurds næstfædende.

Sigurd hørved sig i Sadlen og pegte op mod Hjeldsnatten:

— Ja, I ser vel?

— Jovist ser vi.

— Det er vel ikke et Gjenfærd.

— Vist ikke, Sigurd —.

— Saa maa det være en, som ligner Aaja Berge, som jeg kender . . .

— Aa — aa — Kjæresten din, Sigurd, fra sidste Tur kanste?

— Det er vist ikke saa vel; hun lever nok ikke mere,

— hun stelte for alle syge, som hun kunde naa frem til.

— Hm — vi skal inart bringe dig Bud, Sigurd, hvis du vil la os stige af lidt længere oppe.

— Ja, gjør saa da, og se til at spørge efter de Tidender om Aaja og andet, som er hændt i Jostedalen.

Sigurd vilde gjerne selv være første Mand paa denne Sferisjøgning; men Angsten over, at det var en anden Kvinde, kanste helst en Taterkvinde, som iad beroppe paa Bræen, holdt ham tilbage.

Om lidt steg Følget af Heitene, banded dem og gav dem For. Sigurd skulde vente, indtil hans Følgefvende kom tilbage med Budskab. De tog alene sine Spyd med, som de vilde bruge til Støtte, om Bræen skulde være glat eller sprukket.

Sigurd saa med Glæde, at hans Mænd skyndte sig opover Hjeldsiden og naaed Bræen, og den koindeelige Skikkelse, som stod der i Solens Glød, stirred han nøse efter. En Taterkvinde kunde det vel neppe være; thi hun bar inehvide Sjortearmer og et rødt Livstykke.

Det kunde ligesvel hænde, at disse Klædningsstykker var stjaalne fra en eller anden Gaard. Men der viste sig ingen i Følge med hende; hun vanked althaa omkring alene. Kunde hun ingen Vei hitte ned til Fjordbygden, eller gif hun op paa Bræen for at se sig omkring? Men var det en Taterkvinde, kunde hun neppe mangle Kjendskab til Veien, uagtet den var utudelig nok paa mange Steeder. Men det kunde da ogsaa være en af de gjenlevende af Jostedalens Kvinder, om det ikke just var Aaja. Som saadanne Tanker insjeliatte ham, udbrød han:

— Dertom hun lever, venter hun mig kanhænde ved denne Tid, og hvis hun skulde være blii alene Menneste der i Jostedalen, maatte det være rimeligt, at hun søgte ned til Folk . . .

Hjertet i ham hopped ved Tanken vaa, at det kunde være hans elskede Aaja. Men tung vilde Stuffedellen bli, om det ikke var hende, og han søgte at stugge for denne Gaabets Lysstraale . . .

— Endnu staar hun der, — hun stugger for Dinnene og ser nedover til Mændene, som nærmer sig hende . . . Aa, hvad betyr det? Hun hujer og fugter som en forskræmt Hjort, — dette kan ikke være Aaja, — hun er ræd for Mændene . . .

Mændene isprang efter hende, og inart saa han ingen af dem, da de forsvandt i en Dalskænting nær ved Bræen.

Sigurd kjendte, at hans Hjerte slog voldsomt af Spænding. Han satte sig ned og forsøgte at spise lidt af sin Kiste, da han virkelig var sulten. Men Maden smagte ham ikke, og saa satte han Kistestruppen tilside og saa opover efter de forsvundne . . .

En god Stund havde han ventet, da han hørte en

smarter Bise blive sunget. Det var hans Følgevendes
Lofi, og han saa opover Stien, — de maatte snart
være der . . .

Forbi en Bergtnaus kommer hans Mænd bærende
med en ung Gjente paa sine Spydskifter, — han faar
de se hendes Ansigt, — de har sat hende med Ryggen
mod ham.

Sigurd gaar dem imøde.

— Se her, Sigurd, skjæmter vi dig en Kype, som
vi har fanget til dig. Hun var meget ræd og tog til
flugten; men tilindst indhentet vi hende og fangede
hende. Hvordan liker du hende? spurgte de saa, idet
de leverte Aaja Berge — just hende var det — lige i
Arberne paa ham.

— Gud ske Lov, saa har jeg faat dig frist og raff
lyden, hære Aaja!

Han satte hende paa Fanget og trukkede hendes
Ansigt mod sit bankende Hjerte — — —

— Saa nu er du fri, Aaja, og har opfyldt Kal-
det dit?

— Ja, Sigurd —

— Saa følger du mig?

— Ja, jeg har nu dig alene . . .

Han satte hende foran sig paa Hesten og red hjem
med hende. Hun blev hans Qvintu og de effed hinan-
den alle sine Dage. Fra dem nedstammer en af Sogns
bedste Ketter.

Men Gostedals-Kvænen kaldte man hende efter
den Dag, da hun sad paa Enebræen i sine hvide Stjor-
tearmer og saa længtende nedover Dalen, og da Si-
gurds Mænd fangede hende til ham.

Interessante Bøger.

— Nyt Oplag. —

D. James: **Urskovens Døtre.** 3 Bind. Kr. 6.00,
ib. Kr. 9.00.

Hvert Bind sælges særskilt à Kr. 2.00,
ib. 3.00.

Do. **Urskovens Sønner.** Kr. 2.50, ib. 3.50.

Do. **Abysiniens Perle.** 3 Bind. Kr. 6.00,
ib. Kr. 9.00.

Kan ogsaa faaes i Halvbind à Kr. 1.00
eller i hele Bind à Kr. 2.00, ib. 3.00.

Disse overmaade interessante og spændende hi-
storiske Romaner udkom for flere Aar siden og vandt
en enestaaende Udbredelse og blev udsolgt i Løbet af
kort Tid. Den stadige Efterspørgsel fra saavel Leie-
bibliotheker som Private var det umulig at tilfreds-
stille, og det er selvfølgelig at disse Værker, der er
Resultat af den mest **storslagne** Digterfantasi, maa
interessere især Ungdommen.

I samtlige Bøger finder vi overvældende Scener
fra det virkelige Liv, Eventyreres Lidelser og Glæder,
Kjeltringbanders grufulde Bedrifter, Skinsyges forfær-
delige Spekulationer, Forfølgelser og Sammensværgel-
ser af den forskelligste, mest mystiske Art — kort
en Række Handlinger, som vi under vore enkle For-
hold aldrig har tænkt os kan foregaa — men som
dog har foregaaet.

P. Omtvedts Forlag,

Kristiania.